AZTAG
JOURNAL ARMÉNIEN
B. P. 587
BEYROUTH, Liban

Directeur - Propriétaire
HAIG BALIAN

ԳԻՆԸ
ՄԻՐԻՒԱ տար. 425, ՎԵՑԱՄՍԵԱՑ 225 Ս. Դ.
ԱՐՏԱՍԱՄ. տարի. 6, ՎԵՑԱՄՍԵԱՑ 4 տոլար
Տնօրէն - Խմբագիր՝ ՀԱՅԿ ՊԱԼԵԱՆ

ԱԶԳԱՏ

ازتاك

جريدة سياسية ادبية اقتصادية حرة

ԵՐԿՕՐԵԱՅ ՀԱՅԱԹԵՐԹ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏԱԿԱՆ

ԹԱՐԱԹ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1931 24
ԶԵՌՔԷ ՀԱՍԸ 3.50 Ս. Դ.

Ե. ՏԱՐԻ | Ամեն առաքում պէտք է ընել բերիս տնօրէնին հասցէին | ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐԸ | Չհրատարակուած ձեռագիրները եւ չեն վերադարձուիր | Թիւ 79 (524)

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ՀԱԻԱՏԱՐՄԱԳԻՐ

«Ազգակ»ի անցած շաբաթ օրուան թիւին մէջ հրատարակած էինք մեր Երուսաղէմի Թղթակցին մէկ գրութիւնը, նորընտիր պատրիարքին դէմ կազմակերպուած դաւերու և դաւադրութեանց պատմութեան շուրջ։ Մեր լուսատեղեակ Թղթակիցը ստոյգ աղբիւրներէ տեղեկացած էր որ նորընտիր պատրիարքի պաշտօնին բարձրագոյն վաւերացումը ձախողեցնելու աշխատող մութ ձեռքեր կան Ս. Յակոբի վանքին մէջ։

Հասարակ ենթադրութեան մը վրայ հիմնուած չէին մեր Թղթակցին տեղեկութիւնները։ Մեր տրամադրութեան տակ ունինք բաւական գօրաւոր փաստեր և տեղեկագիրներու պատճէններ, որոնք ցոյց կուտան թէ ո՞ր աստիճան ստոր եւ խլրդային աշխատանքներ կը կատարեն մարդիկ Ս. Յակոբի չորս պատերուն մէջ։

Այսօր կը հրատարակենք Տնօրէն Ժողովի «Պաշտօնական Հերքումը», որ հաւատարմութեան ուխտ մըն է և ոչ թէ հերքումը եղած տարաձայնութեանց։ Տնօրէն Ժողովը կը մերժէ Միաբանութեան երէց անդամներուն վերագրուած արարքը եւ կը յայտարարէ միանգամայն թէ Թորգոմ Արք. անսահման սէրն ու յարգանքը և վստահութիւնը կը վայելէ Միաբանութեան բոլոր անդամներուն։ Բացի այդ, «Պաշտօնական հերքումը» կ'աւելցնէ որ Տնօրէն Ժողովը չէ թերացած ցարդ իր դիմումները կրկնելէ որոնց որ անկ է։

Տնօրէն Ժողովի այս փութկոտ հերքումը շատ մխիթարական երեւոյթ մըն է և եղական պարագայ մը՝ Ս. Յակոբի Միաբանութեան անցած հինգ տարուան բաւական փոթորկալից կեանքին մէջ։ Հայ մամուլը տարիներէ ի վեր զեղծումի անգին պատմութիւններ և ամբաստանութիւններ կը վերագրէ Ս. Յակոբի Միաբանութեան Տնօրէն Ժողովին և ցոյց կուտայ հոն տիրող ներքին փտախտը, սակայն այդ բոլորին հանդէպ լռութիւն կը պահուի։ Անցած քանի մը տարուան ընթացքին, արտասահմանի հայ մամուլը նիւթական ու բարոյական ինչ անասելի զեղծումներ վերագրեց Ս. Յակոբի Միաբանութեան և մասնաւորաբար այդ ճահիճին մէջ բոյն դրած արարածի մը, որուն սիրազործութիւնները ոչ սահման ունին և ոչ ալ թիւ։

Այս անգամ սակայն տարբեր բան էր «Մեծաւորներուն» վերագրուածը և որուն հետեւանքով ալ կրնային անվստահութիւնը շահիլ նորընտիր պատրիարքին, որ, եթէ չյաջողին թափուած խլրդային աշխատանքները, պիտի գայ բազմելու Ս. Աթոռի գահին վրայ և տեսական շփման մէջ պիտի գտնուի իրենց հետ։ Հետեւաբար, Տնօրէն Ժողովը, կ'որոշէ պաշտօնական Հաւատարմագիր մը պատրաստել, ի գիտութիւն նորընտիր պատրիարքին։

Կարելի չէ ըսել թէ Տնօրէն Ժողովի անդամներուն բոլորն ալ կողմակից են այդ խլրդային աշխատանքներուն, և ոչ ալ կարելի է Տնօրէն Ժողովին հաւաքաբար վերագրել նման դիմում մը, ձախողեցնելու համար վաւերացումը։ Որոշ է սակայն որ Ս. Յակոբի պատերուն մէջ ծրագրուած է այդ դաւադրութիւնը և տեղեկացուած բարձր իշխանութեան։

Այլապէս ինչի՞ վերագրել այսքան երկարատեւ յապաղումը, որու մասին ոչ մէկ բացատրութիւն կուտայ Տնօրէն Ժողովը։ Անոնք ընթացք է մօտաւորապէս հինգ ամիս յետաձգումը վաւերացման մը, որ սառաւելի մէկ երկու շաբաթ կը պահանջէր։ Այս ուշացումը վերագրել Անգլիոյ ներկայ տագնապին, կը նշանակէ բոլորովին անտեղեակ ըլլալ պետական գործերուն և կառավարական կարգապահութեան։ Անգլիոյ մէջ ստեղծուած տագնապը բացարձակապէս չի կրնար ազդել Երուսաղէմի հայ պատրիարքի ընտրութեան վաւերացման գործին։

Գերապատիւ հայրե՛ր, դժբաղդաբար ստոյգ են մեր Թղթակցին տեղեկութիւնները և արդէն երեւան հանուած դաւադրութիւնը։ Ս. Յակոբի գահին վրայ բազմած է նաև արհեստով ժուռնալճի աշխարհական պատրիարք մը, որ տարիներէ ի վեր ողն ու ծուծը կը կրծէ այդ նուիրական հաստատութեան։ Միթէ դուք չէ՞ք գիտեր, Սրբազան Եպիսկոպոսներ, որ այդ Ձեր գործակիցը, փոքրաւորը, ասկէ առաջ ալ զանազան մատնութիւններ կատարեց և երեւան հանուեցաւ։ Միամիտ հայրեր, հոս, այս քաղաքի մէջ կ'ապրին մարդիկ, որոնք բարձր և պատասխանատու իշխանութեան մը մօտ տեսած են Ձեր այդ փոքրաւորին ժուռնալները և կրցած են ընդօրինակել։ Անգլիական տեղեկատու դիւանի արխիւները լեցուն են Ձեր համբաւաւոր փոքրաւորի ժուռնալներով։

Հաւատացէք Միաբանե՛ր, խլուրդներ կան Ձեր մէջ, որոնք Ազգին ու Վանքին պատիւը կ'արատաւորեն և անունը կը սեղնեն։ Վանքի ենթարկուած այսօրուան լեռնակուտակ պարտքը արդիւնքը չէ՞ անոնց սիրազործութեանց։

Հայրե՛ր, հերքեցէք նաև Ձեզի վերագրուած միւս արարքները, որոնք նուազ պատասխանատու չեն քան այս մէկը։ պաշտպանեցէ՛ք եթէ կրնաք, Ս. Յակոբի պատերուն մէջ որոնցած ժուռնալճիները։ բացատրեցէք գաղտնիքը անգլ. դրամատուներու մէջ մասնաւորներու անունին պահ դրուած հազարաւոր ոսկիներու։

Ձեր այս Հաւատարմագիրը կրնայ հաճելի թուիլ նորընտիր պատրիարքին, բայց երբեք արդարացնել Ձեզ և աղատել պատասխանատուութենէ։

ԸՄԼԷԹԻ ԱՀԱՒԵԿԻՉԸ
ՊԷՅՐՈՒԹԻ ԱՌՋԵՒ

ՄԵՐ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԱՆՈՐ ՀԵՏ

ՀՐԱՆԴ ՁԱՐԱՁԱՐ ՍՊԱՆՆՈՒՄԸ ԹԻՒՐՔ ՈՍՏԻԿԱՆՆԵՐՈՒ ԿՈՂՄԷ

ՆԱՒԱՊԵՏԻՆ ԴԻՄՈՒՄԸ ԱՆԶՕՐ ԿԸ ՄՆԱՅ

Պոլսէն Եգիպտոս ղացող իտալական «Ամբէրթօ» շոգենաւը երէկ հանդիպեցաւ Պէյրութ և 24 ժամ սպասեց մեր նաւահանգիստը։ Նաւահանգիստի ոստիկանութեան սրձանագրութիւններէն տեղեկանալով որ Լաւէթի մահափորձի առասպելով ամբաստանուած և քանի մը շաբաթէ իվեր Պոլսոյ մէջ բանտարկուած Յակոբ Աբիկեան կը գտնուի այդ նաւուն մէջ, իսկոյն Թղթակից մը ղրկեցինք տեսակցութիւն ունենալու համար անոր հետ։

Յակոբ Աբիկեան շատ փափաքեցաւ Պէյրութ իջնել, բայց իր անցագիրը ֆրանսական հիւպատոսին կողմէ վիզէ եղած չըլլալուն համար, նաւահանգիստի ոստիկանութիւնը թոյլ չի տուաւ անոր ցամաք ելնելը։ Ինչպէս գիտեն ընթերցողները Աբիկեան թիւրք կառավարութեան կողմէ սահմանէն հեռանալու վճիռ ստացած էր։

Յակոբ Աբիկեան մօտաւորապէս 50 տարեկան, երկայնասակ, լեցուն մարմնով, ճերմակ դէմքով և երկար պեխերով մարդ մըն է։ Իր արտաքինը ոչ միայն ահաբեկիչի մը երեւոյթը չունի, այլ ատուածավախ, բարեսէր հօր մը տիպարն է։

Աբիկեան հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրաւ մեր Թղթակցին։

— Ես առաջուընէ երբէք չէի ճանչնար Հրանդ Ճանիկեանը։ Սեպտեմբեր 16ին Ֆիլիպէին մեկնեցայ և հանդիպեցայ Ռուսնատան։ Ապրելու վճառական ըլլալով, ուզեցի Ռումանիա հանդիպիլ և «Ռումանիա» անուն շոգենաւը առի։ Նաւուն մէջ նստած էի։ Նաւը մեկնելէն անմիջապէս առաջ, ոստիկաններու հսկողութեան ներքեւ մարդ մը եկաւ նաւ։ ոստիկանները քովը սպասեցին մինչև որ նաւը մեկնի։ Ոստիկանները մեկնեցան և մենք ճամբայ ելանք։ Հասկցայ որ այդ ճամբորդը հայ մըն է և քովը երթալով ծանօթացայ։

— Ինչպէ՞ս ճանչցաք զայն։

— Ըստ իր պատմածին, Հրանդ Ճանիկեան, Սիւրիական անցագիր կը կրէ և Սիւրիայէն եկած է Բիրէէ։ հոն, իր հիւր եղած պանդոկին մէջ, ինչպէս կըլլայ չեմ գիտեր, կը փոխէ իր անունը և տարբեր անուն մը կուտայ։ Այդ օրեր արդէն Թրքական բազմաթիւ ոստիկաններ եկած էին Ռուսնատան Լաւէթ փաշայի մօտալուտ ժամանման առթիւ։ պէտք եղած զգուշութիւնները ձեռք առնելու համար։ Ցոյն բասաբօրթի պաշտօնեաներուն կասկածը կը հրաւիրէ իր անունը և կը կանչուի ներկայացնելու համար իր անցագիրը։ Երբ տնոնք կը տեսնեն որ պանդոկի տետրակին մէջ արձանագրուած անունը անցագրի մէջ արձանագրուածէն տարբեր է, կսկծին քննութեան։ Տեսնելով որ անոր մասին ոչ բողոք կամ դատապարտութիւն չկայ, որպէս օտարահպատակ կ'որոշեն Ռուսնատանի սահմանէն դուրս հանել և ոստիկանական հսկողութեան ներքեւ բերին նաւ։

— Ի՞նչ պատմեց ան իր ճամբորդութեան մասին.

— Ճամբան իրեն հետ բաւական երկար ակակցութիւն ունեցանք։ Ոչ միայն Լաւէթ փաշայի դէմ բան մը չ'արտասանեց, այլ անոր անունն ալ բերանը չառաւ։ Ան Ռումանիա կ'երթար, քանի որ ուրիշ երթալիք տեղ չունէր և յոյն ոստիկանութիւնը իսկոյն կուզէր հեռացնել։ կը փափաքէր Ռումանիայէն օրինաւոր միջոցներով վերստին Սիւրիա վերադառնալ։ Ան կը պատմէր ինծի թէ հին հագուստի գործով պիտի զբաղէր։

— Հրանդ կուսակցակա՞ն էր. դուն ուէ կուսակցութեան կը պատկանի՞ս.

— Անանկ խօսակցութիւններ չունեցանք, բայց յայտնի էր որ ան այդ տեսակ բաներէն լուր ունեցող մէկը չէր։ Ես ոչ մէկ կուսակցութեան չեմ պատկանիր, միայն իմ գործովս կ'զբաղիմ. ընտանիքի տէր մարդ եմ։

— Շատ լաւ, ի՞նչ պատահեցաւ երբ Պոլիս հասաք և Հրանդ ինչպէս անձնասպան եղաւ.

— Հոկտեմբեր 3ին, առաւօտուն կանուխէն Պոլիս հասանք։ Ես ուզեցի Պոլիս ցամաք ելնել եղբայրներս տեսնելու համար։ Սակայն Հրանդ «Էյ իմանալ կիտզէ Սամսպուս» ըսելով ա՛հ մը քաշեց և ցաւեցաւ որ չի պիտի կրնայ Պոլիս ցամաք ելնել։ Ինչո՞ւ չես ելներ ըսի. ան պատասխանեց. «Թիւրքերու հոս դտնուած միջոցին, ես Թիւրքիա ոտք չեմ կոխեր. ես հոն հաց չուտիմ»։

— Վերջը՞.

— Ժամ մը վերջ ես անցագիրս պաշտօնեային տուի և կ'սպասէի քննութեան արդիւնքին։ Անմիջապէս ձայն մը լսեցի. Հրանդը կը պոռար. «Դուք ի՞նչ իրաւունք ունիք զիս ձերբակալելու և զիս շրջարելու. ես գործ չունիմ Ձեր երկրին մէջ, չեմ երթար»։ Վազեցի և տեսայ որ Թիւրք ոստիկաններ սաստիկ կը ծեծեն Հրանդը, մէկը ատրձիքներէն կը քաշէ և միւսը բիրերով կը հարուածէ։ Հրանդ կը պոռար և ոգնութիւն կը կանչէր։ Այդ միջոցին ոստիկաններէն մէկը զիս տեսնելուն պէս ձերբակալեց և տարաւ։ Վերջը՞ իմացայ որ Հրանդ ծեծի հարուածներու տակ սպաննուած է և ոստիկանները զայն չուանով մը ճեմիշին մէջ կախած են, յայտարարելով որ անձնասպան եղած է ան։

— Հաւանակա՞ն է որ ճեմիշին մէջ մարդ ինքզինքը կարենայ կախել.

— Անկարելի է, որովհետեւ մեր նստած նաւուն ճիմիշը շատ ցած է չուան կախելով անձնասպան ըլլալ անոնց մէջ անկարելի է։ Սակայն ի՞նչ հարկ կայ, նաւապետը և նաւագները ականատես եղան գործուած ոճրին։

— Բեզ ալ ծեծեցին.

— Այդ մասին բան մի հարցնէք, բայց այսքանը ըսեմ որ այս 15 օրուան մէջ տեսած տանջանքս կեանքիս մէջ տեսած չէի...։

— Երբ ոստիկանները բիբերով և փայտերով կը մուցնէին Հրանդը, նաւապետը և նաւաստիները ի՞նչ դիրք կը բռնէին.

— Ինչպէս ըսի, երբ ոստիկանները Հրանդին վրայ յարձակած զայն կը բզքտէին, ես արդէն ձերբակալուած էի։ Բայց իմացայ որ անոնք չատ ուղեր են ազատել զոնը և դիմուժ կատարած են Ռումանական հիւպատոսին, սակայն արդէն ուշ, Հրանդ սպաննուած էր։ Թիւրք ոստիկանները Հրանդին դիակը պահած են և ցոյց չեն տուած նաւապետին ու նաւաստիներուն մինչև որ ծանօթ դաւադրութեամբ կախած են զայն...

ՀԱՅԿԱԿԱՆ
ՍՊԱՆԴԱՆՈՑՆԵՐԸ

Գրեց՝ ՖԱՒԱԶ ՊԷՑ Էլ. ՂԸՍԷՅՆ

ԹՈՄԱՍ ԷՏԻՍԸՆ
(Աշխարհի Մեծագոյն Գիտունը)

ՄՈՑՐԵՐՈՒ ՕՐԻՆԵՐԸ ԿԸ ԿՏՐԵՆ...

Բանտ գտնուած միջոցիս, օր մը, մեր մօտ բանտարկեալ մը բերին։ Շուտով ծանօթացանք անոր հետ և տեղեկացանք որ ան եղած է գաղթականական կարաւաններու հսկիչը։ Հետաքրքրուեցայ և բարեկամացայ հետը։ Իր բանտարկութեան իրաւ պատճառ ան ցոյց տուաւ քանի մը հայեր փախցուցած ըլլալը և պատմեց ինծի.

«Կառավարութեան կողմէ պաշտօն յանձնուած էր ինձ հայ գաղթականներու կարաւանները մինչև քանի մը քիլոմէթր հեռու տեղ առնելէ վերջ, հոն յանձնել քիւրտ յանձնառուներու, որոնք ամէն պատասխանութիւններ տեսած էին ընդունելու և մաքրելու համար զանոնք։

«Օր մը, Տիարպէքիրէն քիչ հեռու անտառի մէջ ականատես եղայ հայերու մէկ կարաւանին մահուան։ Երեք ժամտարժաներ և 10 քիւրտեր սանձնած էին մաքրագործման պարտականութիւնը։ Ես միայն դիտողի դերին մէջ մնացի։ Կիներ ու երախաներ ադիզորոմ ճիչեր կը հանէին։ Փախչիլ փորձողները փայտերով կը յանձնախուզէին։ Բոլորը մերկացնելէ վերջ սկսան անլուր չարչարանքներու։ Մայրերուն ծիծերը կտրելով իրենց զաւակներուն բերանները տուին, իսկ որդիները պարտադրեցին որ իրենց բոյրերուն և մայրերուն պատիւները բռնաբարեն։ Վերջը հինգ հինգ և իրար միացած խիտ շարքերով զանոնք քով քովի կայնեցնելով համազարկ բացին, փորձելու համար թէ՝ գնդակը կրնա՞յ 5-10 հոգին մէկէն ծակել։

«Ես չի կրցայ հանդուրժել եւ թելադրեցի որ ներեն ողջ մնացածները։ 150 հոգիէն մի միայն 10 հոգի ողջ մնացած էր։ Թողուցինք զանոնք ազատ, վստահ ըլլալով որ ուշ կամ կանուխ մահը կ'սպասէր անոնց։ Միւթէսարրիֆ Բէյշատ պէյ երբ կը տեղեկանայ այս պարագան, իսկոյն բանտարկութիւնս կը հրամայէ»։

ՀԱՅ ԱՂՋԻԿՆԵՐ ԴԻՏԸ ԿԸ ՆԵՏՈՒԻՆ

Օսման չավը ականատես եղած էր հայկական տարագրութեան ամենասարսռազդեցիկ դրուագներուն և սիրտ կոտրատող տեսարաններ և դէպքեր կը պատմէր։ Ան իր հիացումը կը յայտնէր հայ աղջիկներու պատուախնդրութեան մասին և կը պատմէր.

«Առանց մը մեզի մասնաւոր հրահանգ տրուեցաւ հայ գաղթականները տարագրելու կամ դէպի ըսպանդանոց տանելու ատեն Եփրատէն 500 մէթր հեռուէն քշելու համար։ Ամէն անգամին 5-10 աղջիկներ, գեղեցիկ ժամեանումն պէս ջուրը կը նետուէին։ Հակառակ ամէն արգելքի, չէինք կրնար զսպել զանոնք։ Եփրատի հոսանքը անոնց դիակները երբեմն քաղաքներու եզերքը կը տանէր և ուշադրութիւնը կը հրաւիրէր մարդոց։ Այդ պատճառաւ ալ կառավարութիւնը կուզէր որ անոնք իրենց յատկացուած մասնաւոր սպանդանոցներու մէջ, յատուկ միջոցներով կրեն իրենց մահուան պատիժը։

«Քիւրտեր շատ դժգոհ էին հայ աղջիկներու և կիներու այս ձեւ անձնասպանութիւնէն և մահապատիժներու գործադրութեան վայր կ'որոշէին միշտ գետէն բաւական հեռու տեղեր»։

ԳԵՐՄԱՆՆԵՐԸ ԵՒ ՀԱՅԵՐԸ

Ամէն անգամ որ հայկական խնդրին մասին կը խօսուէր, ես միշտ թիւրքերը կը դատապարտէի և դէշ կը խօսէի։

Օր մը, երիտասարդ թիւրք պաշտօնեայի մը քով, բատ սովորութեան քննադատել սկսայ թիւրքերը, ան պատասխանեց ինծի.

«Այս խնդրին մէջ թիւրքերը յանցանք չունին։ Նման գործողութիւնները առաջին անգամ սկսողները եղան գերմանները, որոնք բազմաթիւ Բոյոնիացիներ սպանեցին այս կերպով։ Այս պարագային ալ գերմանները ստիպեցին թիւրքերը որ նման քաղաքականութեան մը հետեւին և եթէ չ'սպանեն հայերը, թիւրքիոյ հետ պիտի չհամաձայնէին»։

Վերջէն ստուգեցի թիւրք պաշտօնեային այս յայտնութիւնները։ Ամէն մէջ երբ բանտարկուած էի, թիւրք մը ըսաւ ինծի որ գամասկոսի մէջ գերման հիւպատոսը այցելած է։ հիւպատոսը ըսած է իրեն որ Օքէնհայմ մասնաւոր պաշտօնով մը եկած է Դամասկոս, ճէմալ փաշան արաբները մեռցնելու քաղաքականութեան մղելու համար։

Գերմաններու նպատակն էր թիւրքերը և արաբները իրարմէ բոլորովին հեռացնել, յառաջիկային ինք շահագործելու համար արաբները։

ԳԱՑՄԱԳԱՄՆԵՐՈՒ ՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Կառավարութիւնը երբ իր Տիարպէքիրի պաշտօնեաներուն հրաման տուաւ հայերը սպաննելու ու ոչնչացնելու համար, Պէշիրի գաղարի մէջ Պաղատացի արաբ գայմագամ մը գտնուեր։ Նմանապէս Լիճէ գաղարի մէջ կը գտնուէր Արնավուտ գայմագամ մը։ Այս երկու գայմագամները հեռագիրներ ղրկեցին կուսակալին և ըսին. «այս տեսակ դէշ և անմարդկային արարքներ գործելու մեր խիղճը չի թոյլատրեր, որով կը հրաժարինք պաշտօնէ»։

Ընդունուեցաւ անոնց հրաժարականը, բայց երբ անոնք իրենց հայրենիքը կը մեկնէին, ճամբան ահաբեկման ենթարկուեցան և մնացին։

Բնութիւն կատարեցի և հասկցայ որ Պէշիրիի գայմագամին անունն էր Սապիթ պէյ Սուէյտի. դժբաղդաբար միւսին անունը կարելի չեղաւ հասկնալ։ Այս երկու գայմագամներու անունները պատմութեան մէջ պէտք է արձանագրուին, որպէս խղճի և գթութեան զոհեր։

ԲԱՍԸ ՄԸ ԿԸ ՀՊԱՐՏԱՆԱՑ ՀԱՅԵՐ ՍՊԱՆՆԵԼՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Պէշիրիի գայմագամին սպանութենէն վերջ, Պէշիրի գաղի քատրն գայմագամի փոխանորդ նշանակուեցաւ։ Ան Տիարպէքիր եկած օրերուն, օր մը, անոր հետ միասին հաւաքոյթի մը ներկայ գտնուեցայ, և մտիկ ըրի անոր պատմածները. ան հպարտութեամբ կը պատմէր.

«Ես իմ ձեռքերովս չորս հայեր սպաննեցի. անոնք չատ քաջ և երիտասարդներ էին, սակայն կըրնային ազատ մնալ։ Ես ինքս ամենուրեք հայերու հետեւեցայ։ Ամենուրեք հայերու հետեւեցայ։ Ամենուրեք հայերու հետեւեցայ։

ւած ու զարդարուած, կը քալէ, կը բարեւէ, կը նստի, կ'ելլէ։

Բայց ասիկա միայն նիւթական-նացած տեսիլք մը է, ուրկէ ընդհանուր խոյս կուտայ հոգին որ պէտք է իյնէ անձին վրայ։ Երբ կը լսեմ հեղինակ մը որ իր երկը կը կարդայ, կը փորձեմ յստակօրէն թափանցել իր մտածումին, յուսալով նոյնանալ իր դիտաւորութեան։

Ուզած եմ երբեմն, իրեն հետ, սաիկել հասարակութիւնն որ վերադառնայ դէպի ճշմարտութիւն և քանդէ առասպելական կողմը կարգ մը անձերու, զոր այսօրուայ փաստացի պատմութիւնը կը ներկայացնէ ինչպէս որ եղան իրապէս։ Բայց հասարակութիւնը ինծի չէ հետեւած։ Շուտով ըմբռնած եմ որ առասպելը յաղթական կը մնայ ի հիճուկս պատմութեան։ Ու ասիկա աւելի լաւ է ամբոխին մտքին համար... Ցիսուս, Ժանն տ'Արք, Շէյքսփիր, Կոյսն Մարիամ, Մուհամմէտ, Նաբոլէոն Ա. կը պատկանին այժմ առասպելին։

ԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Թող ամէն ոք զինուոր ըլլայ. վտանգի պահուն, այո, հազար անգամ այո։ Թող իւրաքանչիւրը զինուի հայրենիքի պաշտպանութեան համար և սպանէ պաշտպանելու համար իրեններն ու ինքզինքը։ Ասիկա տրամաբանական է։ Բայց այն մտածումը որ դեռ մեր ժամանակին մէջ կան երիտասարդներ որոնց միակ երազն է սպանել իրենց նմանները դիրք մը տիրելու համար, ամէն երևակայութիւն կ'անցնի։ Անուրանալի է որ պէտք է պահել մեր սահմանները ու գաղութները։ Բայց քանի որ ամբողջ աշխարհ զինուոր է, ինչու համար մեր պաշտպան պահպանները չենք վերցներ այս ամբողջ աշխարհին մէջէն։ Այն ատեն պիտի ունենանք միայն սպայական վարժարաններ և ոչ այս քաստիլեի զօրանոցները որ մեր տեսողութիւնը կը վիրաւորեն։

ցայ դաչոյնի հարուածներու տակ մահացնել զանոնք։

ՀԱՑ ԴԱՒԱՃԱՆ ՄԸ

Տիարպէքիրի մէջ Սիմոն անունով հայ դաւաճան մը կար։ Այս դաւաճանը Գաղազեան անուն հարուստ հայու մը քով կը ծառայէր։ Կառավարութիւնը երբ սկսաւ հայերը հալածել, այս Սիմոնը գնաց ժանտարմայի հրամանատար նշանաւոր հայասպան Բիւշրի պէյի քով և կարգ մը ժանտութիւններ ըրաւ, ցոյց տալով հայերու պահուած տեղերը։ Սիմոնը տեսայ ես Տիարպէքիրի փողոցներուն մէջ պտտած մինչոցին, կարծես թէ քաղաքին կառավարիչը եղած ըլլար ինք։

Այս տեսակ մարդոց համար մահապատիժ պէտք է, որովհետեւ անոնք իրենց ապրելուն և անհատական երջանկութեան համար կուզեն որ ամբողջ ազգ մը մեռնի և չարչարուի։

ՍՈՒԼԹԱՆԻ ՀՐԱՄԱՆԸ

Բանտարկուած ժամանակ, Թիւրք քօսիսէր մը բանտ կուգար իր մէկ Թիւրք բարեկամին այցելութիւն տալու համար։ օր մը անոր հետ միասեղ կը զանուէինք և կը խօսէինք հայկական դժբաղդութեանց մասին։ Քօսիսէրը սկսաւ պատմել թէ՝ ինչպէս ինք կը մեռցնէր հայերը։ Ան աւելցուց.

«Օր մը, Տիարպէքիրէն դուրս քարայրի մը մէջ պահուած քանի մը հայեր գտնուիլը լուր առի։ Իսկոյն գացի, դուրս հանեցի զանոնք և երկուքը սպաննեցի»։

Թիւրք բարեկամը յարեց և ըսաւ.

— Քօսիսէր պէյ, Աստուծմէ չե՞ս վախնար. ինչպէ՞ս հալալ տեսար մարդ մը սպաննելը։

Քօսիսէրը պատասխանեց.

— Սուլթանին հրամանն է. և Սուլթանին հրամանը Աստուծոյ հրամանն է։

(12) (Շար.)

ԹԻՒՐՔԻՈՅ ՇՈՒՐՋ

Առ այժմ, Թիւրքիա լրջօրէն կաչխատի ամրացնել, աւելի զօրաւոր դարձնել իր ազդեցութիւնը Պալքաններու մէջ։ Ցունական բարեկամութիւնը մեծապէս նպաստեց այս քաղաքականութեան։ Պալքանեան Խորհրդաժողովը, որուն առաջինը գումարուեցաւ 1930 Հոկտեմբերին, Աթէնքի մէջ, և երկրորդը կը գումարուի ներկայ Հոկտեմբերին, Պոլսոյ մէջ, մասնաւոր գերակշռութիւն մը կընծայէ Թիւրքիոյ։ Որովհետև — ճակատագրական դժբախտութիւն — պալքանեան պետութիւններէն իւրաքանչիւրը չատ աւելի չարեալ և չկամ է իր հարևանին հետ, քան ամէն մէկը Թիւրքիոյ հետ, զատ-զատ։ Այս ազէտը սկսաւ 1912-13ի պատերազմին, և դարձած է կատարեալ անէծք, այդ օրերէն ի վեր...

Թիւրքահայէրն բարեկամութիւնը արդէն դարձած է սիրահարութիւն։ Մերուանի Կրեսացին մէկ ծայրայեղութենէն գլորելով միւսը այլ ևս տարբերութիւն չի տեսներ որ, Ազգերու Դաշնակցութեան մէջ, Ցունաստանը ներկայացնէ Թիւրքիան, և փոխադարձաբար... Նոյն եղանակը միւս ափէն։

Անչուշտ, ըսելու ձևերն են ասոնք, բայց կը հաստատեն անվիճելի ճշմարտութիւն մը,— Թիւրքիան երկար ժամանակի մը համար ապահով կը զգայ ինքզինքը Պալքաններէն, և մասնաւորապէս Ցունաստանէն։ Անցեալ տարի, Թիւրք և հելլէն դաշնագրին ստորագրութենէն անմիջապէս յետոյ, երբ հայրենասէրներ և զինուորականներ հարցապնդումներու տեղատարափ մը կը թափէին Վենիզէլոսի վրայ, վարչապետը չվարանեցաւ բացատրել թէ՝ լուրջ կասկածներ ունի հարեւանէ մը (Եուկոսլավիա), և ուրիշ երբեք ելք չկայ, կոնակը ապահովելու համար։ Միւս պատճառները տնտեսական են, և ոչ անքան վճռական։

Բայց միայն եւրոպական յեսարանները չեն որ կը զրաղեցնեն Թիւրքիան։

Այս միջոցին թրքական և թրքանպաստ քարոզութիւնը յայն թափ ստացած է Մ. Նահանգներու մէջ, յնորհիւ միսիոնարներու և դրամատէրներու։

Քանի մը տարի առաջ, մարդիկ հազիւ կը համարձակէին պաշտպան կանգնել Թիւրքիոյ, այս կամ այն տեսակէտով։ Այսօր ջարդերն անգամ կարդարացուին, Թիւրքիան կը ներկայացուի արդիացած, տիպար երկիր մը, և Խալիֆէ Էմրպները ոչ միայն բեմէ բեմ կը ցատկեն, այլ և գիրք ու թերթ կը տպեն։ (Անհատիկ թրքուհի մը, որ, առանձին, տասը հատ «ազգասէր»ի գործ կը կատարէ)։

մը հայեր գտնուիլը լուր առի։ Իսկոյն գացի, դուրս հանեցի զանոնք և երկուքը սպաննեցի»։

Թիւրք բարեկամը յարեց և ըսաւ.

— Քօսիսէր պէյ, Աստուծմէ չե՞ս վախնար. ինչպէ՞ս հալալ տեսար մարդ մը սպաննելը։

Քօսիսէրը պատասխանեց.

— Սուլթանին հրամանն է. և Սուլթանին հրամանը Աստուծոյ հրամանն է։

(12) (Շար.)

Անչուշտ գաղափարական պայքարը չէ որ ծնունդ կուտայ այս յարաճուն գործունէութեան։ Թիւրքերը դրամի պէտք ունին։ Ամերիկացիներն ալ չահատան կը փնտրեն։ Ամերիկայի հարաւային կարծիքը «նախապաշարուած» է Թիւրքիոյ հանդէպ, տարիներու հայանպաստ պրոպագանդէն։ Ուրեմն, պէտք է նախ միտքերը չտկել, մթնոլորտ և տրամադրութիւն բաւեղծել, վստահութիւն ներշնչել, որպէսզի դիւրանայ դրամի հոսումը։ Մնացածը՝ պաշտօնական մարդոց գործն է, և արդէն Թէվֆիք Բիւշրի պէյը պատրաստուած է Ամերիկա երթալու։

Կը յայտնի՞ թէ ձեռնունայն կը դառնայ։ Պատասխանը պիտի տան անոնք որ Ամերիկա կը գանուին, և գիտեն թէ ինչ կը նշանակէ հայանպաստ կամ թրքանպաստ պրոպագանդա։ Թիւրքերը իրենք խոստովանեցան, թէ հայկական պրոպագանդայ մեծ մասն պատճառեց իրենց գատին. և երբ հիմա այնքան հաստատութիւն ստացեր են որ արտաքին գործակալն ալ Ամերիկա կը դրկեն, կը նշանակէ թէ անոնք տեղատորուել են մեր լքած գետնին վրայ։ Եթէ նոյն իսկ չյաջողին խոյոր փոխառութիւն մը կնքել, Թէվֆիք Բիւշրի կրնայ Ամերիկայի սեղանատորական և ճարտարագործական չրջանակներու աջակցութիւնն ապահովել, հանրագուտ չինութեանց, ճամբաներու և երկաթուղիներու կառուցման համար։ Կամ գտնէ միջոցներ գտնել, քանի մը հարիւր հազար գաղթականներ տեղաւորելու համար «Արեւելեան Նահանգներ»ուն մէջ, ինչպէս ծրագրած են։ Պոլսոյ նախկին բարեկամատեր, Նուսէ էֆէնտի, առաջին կարգի գործ-եփող է, եւ կրնայ ճամբայ հարթել, իրրև ներկայացուցիչ ամերիկեան ընկերութեանց։

Պէտք է չեշտել որ, Թիւրքիա այս միջոցին ինքզինքը ապահով կը զգայ արեւելեան ճակատի վրայ։ Խորհրդային Միութիւնը իրեն հետ միասիրտ և միակամ է՝ քրտական գործին մէջ։ Պարսկաստանն ալ լիուլի գոհացում առաւ Թիւրքիոյ պահանջներուն, գործակցելով Արարատի պաշարման, տեղահանելով սահմանամերձ աշիրէթներուն և խափանելով ո՛րևէ շարժում։ Իսկ Իրաքի թագաւորին այցելութիւնը դէպի Էնկիւրի՝ դարձեալ նպաստեց Թիւրքիոյ չահերուն, փարատելով այդ ճակատի մտահոգութիւնը։ Մեծն Բրիտանիան էր այս ծրագրին հոգեւոր հայրը, միշտ հեռաւոր ծրագիրներով,— յայն եռանկիւն մը կազմել հարաւէն, արեւմուտքէն և արեւելքէն (Իրաք, Թիւրքիա և Պարսկաստան), ընդդէմ այսօրուան կամ վաղուան Ռուսիոյ, և իպայտանութիւնն Հնդկաստանի։

Այս առժամեայ կամ խարուսիկ ապահովութիւնն է որ մղում կուտայ Թիւրքիոյ՝ իր աչքերն ու ձեռքերը ուղղել դէպի Եւրոպա և դէպի Ամերիկա։

Մէկ խօսքով, Թիւրքիան կը գործէ լայն ճակատի մը վրա, շրջորհիւ իր վայելած խաղաղութեան, և միջազգային անաչառութեան։

Աշխարհը գործողին է...

(Վերջ.)

ԱՇԽԱՐՀԻ ՀԱՐՈՒՍՏՆԵՐԸ

ՌՕՔՖԷԼԼԸՐ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐՈՒ 500 ՄԻԼԻՈՆ ՏՕԼԱՐ ՑԱՏԿԱՑՈՒՑԱԾ

Ամենահարուստ Մարդը Ճաբոնցի մը է

Անցածները Ամերիկայի ամենահարուստներէն Մր. Բայն Հուիթնէյ իր մահկանացուն կնքեց, 200 միլիոն տոլար հարստութիւն մը ձգելով։

Հանգուցեալին այսքան մեծագումար հարստութիւն մը ձգելը հասկցուելէն վերջ, Ամերիկայի մէջ հետաքրքիր ժողովուրդը սկսաւ մտածել թէ՝ արդեօք նշանաւոր Ֆորտն ու Ռօքֆէլլրը եթէ մեռնին որքա՞ն ժառանգ պիտի ձգեն։ Ամէն տեղ գրեթէ խօսակցութեան նիւթ դարձած է այս պարագան։

Իրականութեան մէջ Հուիթնիի ձգած հարստութիւնը բաղդատուած Ռօքֆէլլրի և Ֆորտի հարստութեան չատ աննշան կը մնայ։ Այս վերջին երկու հարուստներուն կարողութիւնը հաւրել անգամ կարելի չէ։

Ռօքֆէլլրը, քանի մը տարի առաջ մեռնող հօրմէն վերջ, աշխարհի ամենահարուստ մարդն է։ Բէթրոլի գործին մէջ անոր դրած գրամագլուխը 450 միլիոն տոլարէն աւելի է։

Այս դրամագլուխը, ամէն տարի անոր կ'ապահովէր կէս միլիոն տոլարի չափ մը։ Բացի այս դրամագլուխէն, դեռ ուրիշ բազմաթիւ հասոյթներ բերող ձեռնարկներ ունէր։

Մեծ Ռօքֆէլլրէն վերջը կուգայ երկրորդ Ռօքֆէլլրը։ Անոր հարստութիւնն ալ 500 միլիոն տոլար կը հաշուուի։ Բայց Ֆորտի հարստութիւնը այնքան գիւրաւ հաշուել հնարաւոր չէ։ Անոր տարեկան չահ հինգ միլիոն տոլարէն աւելի է։ Անհասկնալի մնացած կէտը այդ աւելին որքա՞ն ըլլալն է։ Միայն թէ երեւոյթներ և մասնագէտներ Ֆորտի երկրորդ Ռօքֆէլլրի ասոյեֆանին հարուստ ըլլալը և 500 միլիոն տոլար հարստութիւն ունենալը կը յայտնեն։

Մեծ Ռօքֆէլլրը մինչև իր մահը բարեգործական նպատակներու համար վատնած է 500 միլիոն տոլար։ Նշանաւոր հարուստ Դարնիկէն այս նպատակին համար ծախսած էր 300 միլիոն տոլար։ Այսօր մեծ Ռօքֆէլլրը ողուն չափ հարուստ չէ։ Այսու հանդերձ տարեկան հինգ միլիոնէն աւելի հասոյթ մը ունի։

Պատրաստուած վերջին տեղեկագիրներու համաձայն Ամերիկայի մէջ գտնուող անգործներու թիւը եօթը միլիոն է։ Ասոնց թիւը նուազեցնելու համար չատ աշխատանք թափուած է, բայց անօգուտ մնացած։ Գործեր ստեղծելու համար մշակուած ծրագիրները, բաւական չեն նպաստած այս հսկայ թիւը նուազեցնելու համար։ Անգործութեան տագնապէն յառաջ գալիք դժուարութիւնները հարթելու եւ ապահովութիւնը հաստատելու համար Անգլիոյ մէջ որդեգրուած ծրագիրը, այսինքն գործազուրկներու հատուցում տալու կարգադրութիւնը զոյութիւն չունի Ամերիկայի մէջ։ Պետութիւնը հոն անգործներուն երբեք նիւթական օժանդակութիւն չրներ։ Նախագահ Հուվըր, անձամբ, չատ վտանգաւոր անունը օգտագործելով «Ինչ-կը գտնէ այդ ծրագիրը։ Եթէ զըրամ տրուի գործազուրկներուն, կ'ըսէ Հուվըր, անոնք ծուլութեան պիտի վարժուին և երբեք գործ չպիտի փնտռեն։

Այսու ամենայնիւ, Միացեալ Նահանգներու մէջ ալ, օրէ օր կը բազմանան անգործներու ոգնելու կողմնակից եղողները։

Ահա այսպէս, անգործութեան այս տագնապալի օրերուն, մարդիկ աւելի հետաքրքրութեամբ ըսկրսած են հարուստներու կեանքերով և կարողութեամբ զբաղուելու։

Հանգուցեալ Հուիթնէյի կտակին կարդացուելէն առաջ, ըրքօրը կոտրող կտակը Անոնա Հարքէնս անուն տիկնոջ մը ձգածն էր։ Այս տիկինը 110 միլիոն տոլար ձգած էր։ Մինչդեռ Հուիթնիին 200 միլիոն էր։ Անոր պարտքերը և յուզարկաւորութեան ծախքերը հասած են 5 միլիոն տոլարի։

Հուիթնի իր ամենամտիկ բարեկամներէն երեքին կէս միլիոնական տոլար բարեգործական նպատակներու։ Ասկէ զատ, հիւանդանոցներու, դպրոցներու և գրադարաններու մեծ գումարներ կտակած է։

Ամերիկացի հարուստներու, մարդուն հիացում պատճառող այս հարստութեանց աշխարհի ուրիշ ոչէ մասին մէջ կարելի չէ պատահիլ։ Երկրորդ տեղը կը բռնեն Ճաբոնցի հարուստներ։ Սրանք ևս բազմաթիւ են։ Անգլիոյ ամենանշանաւոր հարուստներն անգամ այսքան մեծ հարստութիւն մը ձգած չեն։ Քանի մը տարի առաջ մեռնող Սըր Ճորճ Վիլսի ձգած հարստութիւնը հազիւ 10 միլիոն աֆերլի կը հաշուէր, այսինքն 50 միլիոն տոլար։

Ընդհանուր առմամբ, աշխարհի ամենաչատ հարուստները կը գտնուին Ամերիկայի մէջ, սակայն աշխարհի ամենահարուստ մարդը, կ'ըսուի թէ, Ճաբոն կը գտնուի եւ կը կոչուի Հաշիրոյէն Միթսուի։ Ասոր հարստութիւնը երեք դարու պատմութիւն ունի և 12 սերունդի աշխատութեան արդիւնք։ Ճաբոնիայէն կատարուած բոլոր սրտաձումներու վրայ գտնուող M. B. K. մարքան այս հարուստին կը պատկանի և կը կարդացուի՝ Միթսուի Գուսասան Քաղկա (Մթսուի առևտրական ընկերութիւն)։ Բոլոր առևտրական ձեռնարկներու և ընկերութեանց գլուխը կը գտնուի Հաշիրոյէն Միթսուի։

Այս հարստութեան հիմնադիրը տիկին մը է։ 1600ին գործի սկսող այս տիկինին անունը Շուհո էր, որ ամուսնացած էր Թօքիւ Միթսուի անուն իշխանի մը հետ։ Այս կինը, դրամի, ամէն տեսակէտով ամենավստահելի յենարան մը ըլլալը հասկնալով, ասպարէզ նետուած էր։ Նախ արժէքաւոր գրաւներու փոխան դրամ տալու համար տեղ մը բացաւ։ Աւելի վերջը գինիի գործարան մը բացաւ և ամուսնոյն անունը օգտագործելով «Իչիրան Շիկո գործարանը»գոչեց զայն։ Ամուսինը 40 տարեկան հասակին մէջ մեռաւ, 8 զաւակներ ձգելով։

Հօրը մահէն վերջ, տղաքներ չարունակեցին և ընդարձակեցին գործը և զանազան քարտաքներու մէջ հաստատութիւններ բացին։ Ներկայիս այս հարստութիւնները կը գտնուին Հաշիրոյէն Միթսուի անուն 80 տարեկան մարդու մը ձեռքը, որ կը կարծուի որ Ռօքֆէլլրէն աւելի հարուստ է և օրական 15 ժամ կ'աշխատի։

Ամերիկայի հարուստներու մասին գրեթէ առասպելի կարգ մանցած է. երկիրը ունի լայնածաւալ անտառներ, յոյժ բարեբեր դաշտեր, ածուխ և զանազան հանքեր։

Մանչուրիոյ մէջ բնիկ Մանչու ժողովուրդը անհետացած է երկար ժամանակներ առաջ։ Մանչուրիոյ բնակիչները մօտաւորապէս 25 միլիոն կը հաշուեն, որուն 800,000ը միայն նախկին ցեղերէն Թունգուզներն են։ Հոն հաստատուած են 800,000 կտրմիր կամ սպիտակ ռուսներ, 250,000 Ճաբոնցի և քանի մը տասնեակ հազար Քորէացի որոնք հոն գաղթած են 1910 թուականին իրենց երկիրը Ճաբոնիոյ կողմէ գրաւուելէն յետոյ։

Զինաստանը մօտաւորապէս 30 տարիէ ի վեր սկսած է հողագործական մեծ գաղութներ հաստատել հոն, և ճիշտ այն ատեն է որ ինքզինքը գտաւ նախ Ռուսիոյ և յետոյ ալ Ճաբոնիոյ ծաւալական ըղձանքներուն դէմ յանդիման։

Ռուսաստանը 1860 թուականին կնքուած Բէյքինի դաշնագրին տրամադրութեանց համաձայն տիրանալով Ամուրի նահանգին և Վլատիվոսթոքի, ամբողջապէս նոր կցուած հողամասին վրայ չինեց Անդրսիբիրեան երկաթուղիի գիծը, սպասելով այն առիթին որ իրեն թոյլ պիտի տայ չինել Մանչուրիոյ մէջտեղէն անցնող աւելի ուղիղ գիծ մը։

Առիթը ներկայացաւ Զինա-Ճաբոնական պատերազմէն վերջ (1894-1895)։ Ցայտնի է թէ Զինաստանը ինչպէ՞ս յաղթեցաւ Ճաբոնէն եռ առնել Լիաօթէնկ գաւառը, այսինքը՝ չնորհիւ Ֆրանսայի, Ռուսիոյ և Գերմանիոյ միջամտութեան։ Սակայն, Շիմոնոսէքի դաշնագրէն (1895) երեք տարի յետոյ Ռուսիան կ'ստանար իր միջամտութեան վարձատրութիւնը և Զինաստանը իրեն «վարձու» կուտար Լիաօթէնկը (Բոռթ-Արթիւր և Տալնի)։ Խարսինէն անցնող Մանչուլի-Վլատիվոստոք կարճ գիծը անմիջապէս չինուեցաւ, ինչպէս նաև դէպի Լիաօթէնկ բաժանուող Տիւղը (Խարսին-Տալնի)։

Ռուսա-Ճաբոնական պատերազմէն (1905) յետոյ, այս կարճ գիծը երկու մասի բաժնուեցաւ, հիւսիսային չրջանի մէջ գտնուող մասը Ռուսիոյ վարչութեան տակ մնաց և հարաւային չրջանին մէջ գտնուող մասը Ճաբոնիոյ փոխանցուեցաւ։

խան Շիկո գործարանը»գոչեց զայն։

ՉԻՆ-ՃԱՔՈՆ ՎԷՃԻՆ ՍԿԶԲՆԱՊԱՏՃԱՌՆԵՐԸ

Այս վէճին սկզբնապատճառները փնտռելու համար քառասուն տարի դէպի անցեալ ետ երթալու է։ Ճշգրիտ գաղափար մը կազմելու համար պէտք է նկատողութեան առնել ծայրագոյն Արեւելքի մէջ Մանչուրիոյ բռնած կարևոր դիրքը։

Մանչուրիոյ բնական հարստութիւնը գրեթէ առասպելի կարգ անցած է. երկիրը ունի լայնածաւալ անտառներ, յոյժ բարեբեր դաշտեր, ածուխ և զանազան հանքեր։

Մանչուրիոյ մէջ բնիկ Մանչու ժողովուրդը անհետացած է երկար ժամանակներ առաջ։ Մանչուրիոյ բնակիչները մօտաւորապէս 25 միլիոն կը հաշուեն, որուն 800,000ը միայն նախկին ցեղերէն Թունգուզներն են։ Հոն հաստատուած են 800,000 կտրմիր կամ սպիտակ ռուսներ, 250,000 Ճաբոնցի և քանի մը տասնեակ հազար Քորէացի որոնք հոն գաղթած են 1910 թուականին իրենց երկիրը Ճաբոնիոյ կողմէ գրաւուելէն յետոյ։

Զինաստանը մօտաւորապէս 30 տարիէ ի վեր սկսած է հողագործական մեծ գաղութներ հաստատել հոն, և ճիշտ այն ատեն է որ ինքզինքը գտաւ նախ Ռուսիոյ և յետոյ ալ Ճաբոնիոյ ծաւալական ըղձանքներուն դէմ յանդիման։

Ռուսաստանը 1860 թուականին կնքուած Բէյքինի դաշնագրին տրամադրութեանց համաձայն տիրանալով Ամուրի նահանգին և Վլատիվոսթոքի, ամբողջապէս նոր կցուած հողամասին վրայ չինեց Անդրսիբիրեան երկաթուղիի գիծը, սպասելով այն առիթին որ իրեն թոյլ պիտի տայ չինել Մանչուրիոյ մէջտեղէն անցնող աւելի ուղիղ գիծ մը։

Առիթը ներկայացաւ Զինա-Ճաբոնական պատերազմէն վերջ (1894-1895)։ Ցայտնի է թէ Զինաստանը ինչպէ՞ս յաղթեցաւ Ճաբոնէն եռ առնել Լիաօթէնկ գաւառը, այսինքը՝ չնորհիւ Ֆրանսայի, Ռուսիոյ և Գերմանիոյ միջամտութեան։ Սակայն, Շիմոնոսէքի դաշնագրէն (1895) երեք տարի յետոյ Ռուսիան կ'ստանար իր միջամտութեան վարձատրութիւնը և Զինաստանը իրեն «վարձու» կուտար Լիաօթէնկը (Բոռթ-Արթիւր և Տալնի)։ Խարսինէն անցնող Մանչուլի-Վլատիվոստոք կարճ գիծը անմիջապէս չինուեցաւ, ինչպէս նաև դէպի Լիաօթէնկ բաժանուող Տիւղը (Խարսին-Տալնի)։

Ռուսա-Ճաբոնական պատերազմէն (1905) յետոյ, այս կարճ գիծը երկու մասի բաժնուեցաւ, հիւսիսային չրջանի մէջ գտնուող մասը Ռուսիոյ վարչութեան տակ մնաց և հարաւային չրջանին մէջ գտնուող մասը Ճաբոնիոյ փոխանցուեցաւ։

Մանչուրիան բաժնուած եղաւ ազդեցութեան երկու գօտիներու, մէկը ռուսական, մէկը ճաբոնական։

Ճաբոնը Ի

ՀԱՅ ԿԵԱՆՔ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԻՆՉԵ՞Ր ԿԸ ՊԱՏՄԵՆ

«Խորհրդային Հայաստան» (26 Սեպտ.)իր ուղած ձևովը կը պատմէ սպանութեան մը պարագաները, որ տեսաւսկի.

—«Վերջերս Պարսկաստանէն մեր սահմանն էր անցեր դաշնակցական հրոսախումբ մը, որուն գլուխն էր կանգնած Դարալագեազի շրջանի Գնեշիկ գիւղի բնակիչ Պարոյր Մարգարեան։ Այդ հրոսախումբը հրկիզեր էր գիւղացիներու խոտը եւ գազանաբար սպաններ էր Զնջրլու գիւղի հաւաքական գիւղատնտեսու. թեան ըջիջին նախագահ կոմունիստ Դուրբէն Սատրեանը։ Սեպտ 24ին, երբ հրոսախումբը դարձ ալ յարձակեցաւ Գնեշիկ գիւղին վրայ, հրոսախումբը ամբողջովին կոտորուեցաւ սժանդակութեամբ գիւղացիներու։ Սպանուեցաւ նաեւ հրոսապետը՝ Պարոյր Մարգարեան»։

Նոյն թերթը վերջերս կը գրէր թէ Զորագէսի շրջակայքը կրակի տրուած էին գիւղացիներու խոտի դէզերը։ եւ թերթը կ'աւելցներ, որ այդ եւս Դաշնակցականներու գործ է։

Վերջապէս օր մը չէ օր մը պիտի խոստովանի՞ն այս մարդիկը թէ բոլոր այդ դէպքերը արդիւնք են խեղճ գիւղացիներու ընդվզումին հանդէպ կոմունիստներու կամայականութեանց եւ բռնագրաւումներու։

ՍԱՀՄԱՆԱՊԱՀ ԶՈՐՔԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Հայաստանի սահմանապահ զորքերուն մօթօրներ հասցնելու համար հասարակական ուժեղ քէմբէնը առաջ կը տարուի։

Նախատեսուած է Հայաստանի մէջ հաւաքել 73,600 բուբլի, երեսուն ինքնաշարժ մեքենայ գնելու համար։

Բազմաթիւ հասարակական կազմակերպութիւններ եւ հիմնարկներ սկսած են հանգանակութիւն մը բանալ։

Պ. ԳԱՐԵԳԻՆ ԵՍԱՅԵԱՆ ՊԵՏՊԼԱՆԻ ՆԱԽԱԳԱՀ

Կեղրոնական գործադիր կոմիտէի նախագահութեան որոշումով Գարեգին Եսայեանը նշանակուած է Խորհրդային Հայաստանի Պետական պլանային նախագահ։ Սամուէլեանը նշանակուած է մատակարարման ժողովուրդական կոմիսարի տեղակալ։

Գեղամ Ղարիպջանեանը նշանակուած է գերագոյն դատարանի նախագահ։

Բանուորագիւղացիական տեսչութեան ժողովուրդական կոմիսարի տեղակալ նշանակուած է Ռ. Վինոգրադովը։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ. ՀԵՐՔՈՒՄ

Թերթիդ տարւոյս 15 Հոկտեմբերի համարին մէջ՝ Երուսաղէմէն զրկուած թղթակցութենէ մը առնելով որ հրատարակուեցաւ թերթիդ յաջորդ (17 Հոկտեմբեր) համարին մէջ «Իաւեր եւ դատադրութիւններ Երուսաղէմի նորընտիր պատրիարքին մասին» վերնագրով գրութիւն մը զետեղուած էր, որով կ'ամբաստանէր Ս. Աթոռոյս «մեծաւորները», ներկայացնելով զանոնք «դաւեր եւ խլրդային աշխատանքներ տանող» Երուսաղէմի աթոռին նորընտիր ամենապատիւ սրբազան պատրիարքին անձին դէմ։

Սուրբ աթոռոյս Տնօրէն Ժողովը՝ սոյն պաշտօնական հերքմամբ գիրով բացարձակապէս եւ խորին զղջանքով կը մերժէ Միաբանութեան երէց անդամներուն վերագրուած այդ անարժան արարքը. եւ կը յայտարարէ միանգամայն թէ ամենապատիւ Տ. Թորգոմ Ս. Արքեպիսկոպոս իբրեւ օրինաւորապէս ընտրեալ Պատրիարք Երուսաղէմի՝ անսահման սէրն ու յարգանքը եւ վստահութիւնը կը վայելէ Միաբանութեան բոլոր անդամներուն առ խտիր, ու ամէնքը առկնդէտ կը սպասեն իր պաշտօնին բարձրագոյն հաստատութեան օր պառաջ տեսնելու համար Նորին Ամենապատուութիւնը ի գլուխ իր նուիրական պարտականութեանց։ Այս ցանկալի արդիւնքին հասնելու համար Տնօրէն Ժողովը չէ թերացած ցարդ իր գիմումները կրկնելէ որոնց որ անկ է։

Պատ. տեղապահ եւ նախագահ
Տնօրէն Ժողովոյ
ՄԵՍՐՈՊ ԵՊՍ. ՆՇԱՆԵԱՆ

Կարդացէ՛ք և Տարածեցէ՛ք «ԱԶԴԱԿ»ը

ՏԵՂԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՄԵՐ ԲԱՑ ՆԱՄԱԿԻՆ ԱՐՁԱԳԱՆԳԸ

ԲԱԼՈՒ ԹԵՐԹԵՐՆ ԱԼ ՀՐԱՏԱՐԱԿԵՑԻՆ

Գիտեն թերթերոյներ թէ մեր անցած շաբաթ օրուան թիւով եւ թերթիս տնօրէնին ստորագրութեամբ բաց նամակ մը ուղղած էինք տեղական մամուլին եւ պահենքը զրկած տեղւոյս բուրժ հիւպատոսին։

Ուրախ ենք յայտարարելու որ տեղական բոլոր թերթերն ալ նոյնութեամբ հրատարակեցին մեր բաց նամակը, կցելով իրենց կողմէ ուշադրաւ խորագիրներ։

«Էջ Ահվալ» հրատարակեց մեր նամակը «Հայ լրագրող մը կը հերքէ թուրքերու սուտերը», «Թուրքեր դաւադրութիւններ կը սարքեն հայերու դէմ», «Ըմբիթ փաշայի երեւակայական մանափորձ», «Թուրք ոստիկաններ կ'բսպանենե Հրանդ Ռանիկեանը ռումանական ոգեներին մէջ» մեծ խորագիրներով։

«Էջ Նիսա» «թիւրք թերթերու զրպարտութիւններ հայերու հասցէին», «ոչ մանափորձ կայ Ըմբիթ փաշայի դեմ եւ ոչ ալ անձնասպան եղող» խորագիրներով եւ նոյնութեամբ հրատարակեց։

«Լիսան իլ Հալ», նմանապես նոյնութեամբ հրատարակեց հնութեան երեսի եւ խոսոր խորագիրներով։— «Հայ լրագրող մը կը հերքէ թիւրքերու զրպարտութիւններ ուղղուած հայ ժողովուրդին», Հայ լրագրողը կը բուն այդ զրպարտութիւններ եւ փաստերով երեւան կը հանէ անոնց սուտերը», Թիւրք թերթերու Ըմբիթ փաշայի մանափորձի առասպելը մը հերքելուն եւ Լիբանանցի մը մամբասանելուն առթիւ»։

«Էջ Մահար»,կը հրատարակէ«Թիւրքերու սուտերը հայ ժողովուրդի հասցէին», «Ըմբիթ փաշայի մանափորձի առասպելը կը մերկացուի» խորագիրներով։

«Էջ Շարգ» Իսլամական թերթ կը գործածէ հեռեւեալ խորագիրները։— «Բաց նամակ տեղական մամուլին կարեւոր հայ թերթի մը ընդհանրին կողմէ», «Հայերը թոյն զրուած չեն թիւրքերը մեռցնելու համար սիկա թիւրք թերթերու հնարքն է», «թիւրք թերթերը հայերն վրեժ լուծելու համար անոնց հասցէին սուտեր կը հնարեն»։

«Էջ Շարգ» նոյնութեամբ հրատարակելէ վերջ մեր բաց նամակը վերոյիշեալ խորագիրներով իր կողմէ կուելցնէ։

«Մենք չենք ուզեար կարգ մը թիւրք թերթերու հայերու հասցէին գրածներուն յիրիւրանք բլլալը։Միւս կողմէ սակայն կարգ մը հայեր շատ վշացած են թիւրքերէն եւ այդ պատճառաւ զրգռութիւն մը յառաջ կուգայ իրենց միջէ։

«Այդ բոլորին պատճառը ժամանակի ընթացքին երկու ժողովուրդներու սրտերուն մէջ հաւաքուած քէնն է։ Մենք կուզենք եւ կը խրախուսենք թիւրք թերթերէն որ թերիցնեն հայերու հասցէին իրենց յարձակումներ եւ չգրած նախ քննեն ու ստուգեն հեղութիւնը իրենց գրածներուն։ Մենք նոյնը կրսենք նաեւ հայերուն։

«Մենք ի սրտէ կը փափաքինք որ այս երկու ժողովուրդները հասկացողութեան գան եւ իրարու վստահութիւն նիրհցնեն, ինչպես Ֆրանսան ու գերմանիան։ Այս դարը սիրոյ, համերաշխութեան եւ խաղաղութեան դար է»։

ՕՐ. ԺՈՂԷՓԻՆ ԱՆՔԱՐ ՀԱՆԴՍԱՅԱԾ

Օր. Ժողէֆին Աֆար որ մեսային խանգարումի պատճառով ասՓուրիէի հիւանդանոցը արգելափակուած էր, իր պայծառատեսութիւնը վերագտած ըլլալով յաջողեցաւ իր թնեանիին մօտ վերադառնալ։

Օր. Աֆար, հագիւ ինքզինքը գտած, սկսած է հեռաբերուիլ իր տարաբախտ հօր խորհրդաւոր անյայտացումի խնդիրով։

ԱՂՋՆԱԿ ՄԸ ԶՈՀ ԻՆՔՆԱՇԱՐԺԻ ԱՐԿԱԾԻ

Շարժավար Թանիոս Պօղոսեանի վարած իմքնաշարժը որ չափազանցուած արագութեամբ մը կ'ընթանար, Այն Սամանճի մօտ կոխեց Սայտ Նանմ Էլիաս անուն 12 տարեկան աղջիկ մը, որ վայրկեանապէս մեռաւ։

Շարժավարը ձերբակալուելով յանձնուեցաւ Պաապայի դատախազութեան։

ԹՄՈՂԷՐԻ ՆԵՐՄՈՒԾՈՂՆԵՐԸ ԿԸ ԲՈՂՈՒՆ

Թէմպէրի ներմուծողներ Ազրեւտական Սենեակին մօտ կը բողոքեն նախարարաց խորհուրդի այն որոշումին դեմ որ թէմպէրին պանտրոլի տուրին կ'ենթարկէ։

ՅԱՒԱԼԻ ԱՐԿԱԾ ՄԸ

ՏՕԲԹ. ԳԱԼԲԱԳԼԵԱՆ ՂԱՋԻՐԻ ՃԱՄԲՈՒՆ ՎՐԱՅ ԻՆՔՆԱՇԱՐԺԻ ԱՐԿԱԾԷ ՄԸ ԿԸ ՎԻՐԱՒՈՐՈՒԻ

Քաղաքիս հայ յայտնի ակնաբոյժ բժիշկներեն Տօքթ. Գալբագլեան ճանցած չորեքշաբթի առաւօտ երբ Ղազիր կ'երթար, տեղւոյն կոյրերու որբանոցին հիւանդներ բերելու եւ դարմանելու, համբան Մամբրէյենեն իչ մը վեր, իմքնաշարժը կը շրջի։ Տօքթորը կը մնայ իմքնաշարժի տակ, մինչեւ որ ,ճամբարդներ կը հասնին եւ մարած վիճակի մէջ դուրս կը հանեն զայն եւ կը փոխադրեն Գեյրուբ։

Ցեռ բերնութեան յայտնի կը լլայ որ Տօքթորին ուսոսկրը եւ կողոսկրները կոտրած են։ Գեսք եղած բժշկական դարմաններ կը կատարուին Ամերիկեան հիւանդանոցին մէջ, ուր կը մընայ այժմ Տօքթորը։

Առագ ապաքինում կը մաղթենք մեր բարեկամ Տօքթորին։

ԵՂԲԱՅՐԱԿԱՆ ՄԷՐ

Երկու եղբայրներ, Այպէր եւ Ադրամ Գիլիգիրեան, Քարանքիճայի հիւղատանին մէջ իրարու հետ կռիւի բռնուելով իրարու հարուածեցին դաշոյններով։

Մէկը դեմիրեն վիրաւորուեցաւ իսկ միւսին օրբունքը ինկաւ։

ԹԻՖՕԻՏԻ ԴԷՊՔԵՐԸ ԿԸ ԲՈՂՈՒՆԱՆ

Ամսոյս 8ին մինչեւ 12, տեսնուեցան թիֆօիտի 28 դէպքեր, որոնցմէ 9 Գեյրութի մէջ, 6 Լիբանանի լեռան. 7 Հարաւային Լիբանանի եւ 6 Հիւսիսային Լիբանանի։

ՇՈՒՏԻ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆԻՆ ԸՆԴՐՈՒԹԵԱՆ ՇՈՒՐՋ

Պ. Հապիպ Ասուա, մեկը երկրորդ կարգի ընտրողներեն, որ յառաջիկայ կիրակի պիտի մասնակցէ Շուտի երեսփոխանի ընտրութեան, մեռաւ... ուրախութենեն։

ՏՈՒՐՔ ՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՇՏՕՆԵԱՆՆԵՐՈՒ ՎՐԱՑ

Սուրիական կառավարութիւնը մօտերս պիտի հրատարակէ որոշմանագիր մը, որով պետական պաշտօնեաներուն վրայ պիտի դրուի 3ին 5 առ 100 թէմքիպի տուրմ։

ԱՄԲԱՍՏԱՆԵԱԼ ՄԸ ԱՂԱՏ ԿՐԱԾԱԿՈՒԻ, ԻՍԿ ՎԿԱՆԵՐԸ ԿԸ ԴԱՏԱԳԱՐՏՈՒԻ

Ոճրագործ ասիանը Հիւսէյին էլ Շանլի սպանութեան խնդիրը ճնճելով տուաւ իր վճիռը։

Ամբաստանեալը, Հասան էլ Սաբիդ, անպարտ արձակուեցաւ իսկ երկու վկաներ, Մուհամմէտ պերճ ու Ռամզ Մուհամմէտ ելի էլ Ղանտուր, սխալ վկայութիւններ տուած ըլլալուն համար 3 տարուան բանտարկութեան դատապարտուեցան։

ՍԱՀՄ ՆՆԵՐՈՒ ՖՐԱՆՏՕ—ԹՐՔԱԿԱՆ ՅԱՆԶԱՍԿԱՆՄԸԸ ՆԷՍԻՊԷՅԵՆԻ Մ Է Ջ

Կ'իմանանք որ սահմանեներու Ֆրանսօ-թրքական յանձնախումբը ամսոյս 10ին ի վեր ժողովներ կը գումարէ Նիսէպէյնի մէջ եւ իր ուսումնասիրութիւնները կը հետապնդէ բարեկամական մթնոլորտի մը մէջ։

Օրակարգի ենթերն են. ոստիկանական տեղեկութիւններու փոխանակութիւն, աւազակութեան զսպում եւ սահմանային նահանգներու գիտնաթափութեան հետապնդում։

ՊՐՆ. ԲԸՔԼԻԻ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿ

«Անհրաժ»ի Դամասկոսի թղթակիցը վստահելի եւ լաւատեղեակ աղբիւրէ մը կը տեղեկանայ որ Բարձր Դամբսուրութեան Լիբանանի պատուիրակութիւնն պատրաստին նեանակուած է պ. Բըքլիւ, իսկ պ. Սալամեաղ որ ցարդ արժամաբար կը վարէր Սուրիոյ պատուիրակութիւնը, այժմ տեւական հանգամանք մը ստացած է։

ԱՌՈՂՋ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱՀԱՇԻՒԸ

Առողջապահական նախարարութեան նախահաշիւը կը բարձրանայ 171,191 սուրիական ոսկիի։ 12,835 ոսկիի յաւելում մը եղաւ այս տարի։

11,000 սուրիական ոսկի յատկացուեցաւ վենեերական հիւանդութիւններու դեմ մղուելիք պայքարին համար։

ԴՈՂ ՄԸ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԱԾ

Ոստիկան գինուորներ ձերբակալեցին Ահմէտ Թուֆիք Հոմսի անուն 22 տարեկան զոյգ մը որ Դամասկոսի մէջ, Թարաթիս ձարահի խանի մէջ, երեկ եռաիւր երեսուն քրական հնչուն ոսկի գողցած էր։

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆՆԵՐ ԵԿԱՆ

«Շամբօլիոն» նաւով 131 գինուորականներ եկան։

ԱՅՆԱՊԻ ՈՃԻՐԸ

ՆՈՐ ՈՃԻՊ ՄԸՆ ԱԼ ԵՐԵՒԱՆ ՀԱՆԵՑ ԲԱՑՑ ՅԱՐԴ ԲՈՒՆ ԶՈՀԸ ՅԱՑՑՆԻ ՁԵՂԱՒ

Երկու տարի առաջ Գէյսուլի մէջ սպանուած էր Վէսիլէ Միւլիպ անուն ազգիկ մը, գիւղին դուրս։ Այս սպանութեան պատճառն էր սիրային խնդիր մը։ Վէսիլէ կը սիրէր իր ազգականներէն մէկը։ Երբ յայտնի եղաւ այդ սէրը, իր ազգականները սպանեցին աղջիկը, իսկ սիրահարը ամերիկա փախաւ կեղծ անցագրով մը։

Այն օրէն իվեր ոճիրը գաղտնի պահուած էր։ Ոստիկանութիւնը երբ Գէյսուլի վերջին ոճիրով՝ Զահրայի սպանութեամբ կ'զբաղուէր, եւ հնութիւններ կը կատարէր, երեւան հանեց նաեւ այս ոճիրը։ Իսկոյն ձերբակալութիւններ եղան եւ բանակցութիւններ սկսան Գրազիիոյ կառավարութեան հետ սիրահարը բերելու համար։

Այս բոլորը երեւան հանուեցան Այնապի ոճիրին հետեւանքով,սակայն ցարդ կարելի չեղաւ գտնել բուն Այնապի ոճրին հեղինակները եւ զոհը։

10 ՄԻԼԻՈՆ ՈՍԿԻ 9 ԱՄՍՈՒԱՆ ՄԷՋ ԻՆՔՆՈՇԱՐԺԵՐՈՒ

Բարձր Գօմիսէրութիւնը սաթիսֆիէ մը պատրաստած է, որմէ կը հասկցուի որ անցած 9 ամսուան ընթացքին իմքնաշարժերու պահանջը անցեալ տարիին շատ աւելի աւելցած է։ Ներածուած քանչուկներու փոխարժէքն է երկու միլիոն 340,000 ոսկի։ այս դեռ ներսի կարմիր հաւչուկն է։ Իսկ արտաքին հաւչուկը երկու միլիոն 380,500 ոսկի է։ Իմքնաշարժերու զանազան մասերու նորոգութեան համար ներածուած ապրանքները կ'արժեն երկու միլիոն 250,000 ոսկի։

9 ամսուան ընթացքին ներածուած են երեք միլիոն 191,779 ոսկինոց իմքնաշարժ։

ՄԵՐ ՏՆՏԵՍ. ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Առեւտրական, նարարարութեան եւ երկրագործական նախարարութեան եռամսեայ տեղեկագիրը կրնայ խօսալ երեք կէտի մէջ։

1. Առեւտրական տագնապը կը շարունակուի։

2. Ազգային նարարարութեան զգալի յառաջդիմութիւն ցոյց կուտայ։

3. Երկրագործութեան յաջուկ հոդերուն գինը շատ իջած է։

Զանազան տեղեր, 40 առ 100 անկում կրած են հողերը անցեալ տարուան գիներուն բաղդատմամբ։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՍԵՆԵԱԿԸ

Առեւտրական սենեակը նիստ գումարեց։

Օրակարգը կը պարունակեր բրնութիւնը Բ. Գօմիսէրի որոշմանագրին որ սթերլին ոսկիի գինը կը որոշէր 57ի ս. գանեկանի։

ՄԵՐ ՀԻՒՐԵՐԸ

— Զօր. Այէրենի, հրամանատար Դամասկոսի եւ Հօրանի բանակներուն։

— Պ. Տիւրիքօ, Բ. Գօմիսէրի Ալէքսանտրէթի պատուիրակը։

— Պ. Թուֆիք Շուէմիէ, Սուրիոյ երեւմտեան նախարար։

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆԸ

931 Հոկտ. 24, Շաբաթ իրիկուն, ժամը 8,30ին

ՀԱՅ ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿՈՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԻ ԺՈՂՈՎԱՍԱՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

Դասախօսն է՝ ԳԱՍՊԱՐ ԵՓԷՔԵԱՆ

Նիւթը՝

«Ներկայ տնտեսական տագնապը, իր պատճառներն ու ծանրանական հետեւանքները»

Մուտքը Համազգային Ընկերութեան անդամներուն համար 10 Սուրիական դահեկան, ոչ-անդամներուն համար 15 դահեկան։

Ոչ մէկուն տոմսակ չի դրուիր։

Վաճառականներու Ուշադրութեան

Ամենայաւ տեսակներէն, լաւագոյն կարգով և կոդքով մեծ և փոքր քանակութեամբ ամէն տեսակ վաճառականական տեսակներ կը ծախուին Սարբաֆեան եղբարց վաճառատան մէջ, իւրաքանչիւր քիլօն 55 ս. դահեկանէն։

Այցելեցէք անդամմը և պիտի գտնէք ձեր փնտռածը։

ՏԷՐ ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

ՆՈՐ ՍՏԱՑԱԻ

Անգլիական ամենաընտիր կերպասներ

ԹԱՒԻՐ, ԲՕԲԼԻՆ, ՄԵՏՐՈՊՈԼԷՆ ԵՒՆ-ԵՒՆ

ԵՒՐՏԱՑՈՎ ԵՒ ԿՇԵՌՈՎ

ԶՈՐՍ ԴՆԱԾ ԵՆ ԱՆՁԱՄԲ ԵՒ ՄԵԾ ԽՆԱՄՔՈՎ

ԳԻՆԵՐԸ ԽԻՍՏ ԷԱԺԱՆ

ՓՈԽԱՑԷ՛Ք, ՔԱՆԻ ԴԵՌ ՉԵՆ ՍՊԱՌԱԾ

Կարի եւ ձեւագիտուրեան դասընթաց

Տիկին Տիթա ՄԱՆԿԵԱՆ

(ՎԿԱՑԵԱԼ ՓԱՐԻԶԷՆ)

Ցայտնի դերձակուհի տիկին Տիթա Մանկեանի ձեւագիտութեան չորրորդ դասընթացքը կ'սկսի ամսոյս 20ին։ Արձանագրութիւնները կ'սկսին ամսոյս 10ին, ամէն օր կէսօրէ առաջ ժամը 8—12, իր նախկին տեղը, «Էքքոյ տր Թրուա Տօքթէօր»ի ճիշդ դիմաց, Կուբս փողոց։

Երեք ամսուան մէջ, ամենավերջին մեթոտներով և արդիական միջոցներով եր սորվեցնէ ձեւագիտութեան բոլոր բաժանմունքները և կ'օժանդակէ Բ. Գոմիսէրութիւնէն հաստատուած վկայականներով։

Համոզուելու համար անգամ մը դիմեցէք իր 50է աւելի շրջանաւարտներուն։

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՌԷ

Երկար տարիներէ ի վեր ճախկին ընկերութեան մը մէջ մինչեւ վերջ պատասխան վարած անձ մը կը փափաքի սանձնել վճռաւորական բոլ հաւատակալութիւն եւ բպրակցութիւն Ֆրանսերէն, հայերէն եւ թուրքերէն լեզուներով։ յոյժ չափաւոր պայմաններ։ — Դիմել խմբագրութեան —

Հ. Մ. Ը. Մ.

1931 — 32 տարեշրջանի համար Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ա. խումբը կազմուած ըլլալով, այսու կը յայտարարենք բոլոր խաղալ փափաքողներուն որ, 27 Հոկտ. Գշ. երեկոյ ժամը 8ին պիտի կազմուին Բ. եւ Գ. խումբերը, անհատներուն պիտի է ներկայ գտնուին այդ օր միութեանս ակումբին մէջ։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ

Հ.Մ.Ը.Մ.ի Սիլեմանի երեկոյթին

Այսպէս Շատլրուա, Վիրթն կօրսի Ֆրանսական պատմութեան մէջ հերոսական անուն մը կը դնեն։ Անոնք կը դառնան գերեդմանները այն քաղերուն որ իրենց կուրծքերուն պատնէշովը քանի մը ժամ կասեցուցին Տնտոններու խուժումը։

Եւ երբ թշնամին ոտնակոխեց այս նախավկաները, տարածուեցաւ մեր ծովերները, ողողեց մեր դաշտերը, անցաւ մեր գետերէն, գրաւեց մերձաքաղաքները, անուսարապատ սպանեց ամէն կողմ։ Պելֆիգացիք փախուստ կուտային անոնց առջեւէն՝ հետերնին քաշելով Հիւսիսի և Արեւելքի մեր բնակչութիւնը։ Անոնք իրարու կը պատմէին զինուորական վայրագ գրաւումները, գիւղերէն կրակի տրուելը, ողոց կոտորումը, քաղաքացիներու ջարդը։ Եւ Ֆրանսական բանակը ետ ետ քաշուելով՝ գիւղերնին պարպելու խորհուրդ կամ հրաման կուտային գիւղացիներուն։

Ու կը պարպուէին գիւղերը...։

Դաղթականներու թշուառ այդ կարաւանները չտեսնողը դժուար կրնայ զայն երեւակայել։

Վէրթէլոնի մէջ, Ժան, որ իր տեսածներուն հաւատալը չէր գար, անխուսափելիօրէն կը տեսնէր գիւղական բնակչութեան խուճապը։ Մոնմէտիի շրջանին տխուր թափորը՝ երեք օրէ ի վեր քաղաքին փողոցներէն կ'անցնէր։ Իսկ հիմա Քոնսէնվուան էր, Տէլոնը, Սթէնլը, Մէզոի ափանց վրայ ծիծղուն գիւղաքաղաքներ։ յետոյ՝ Էթէն, Ֆրէզ, որ կ'ինչային դէպի արեւմուտք։

Ապա՝ Օրն, Մուլէնվիլ որ խելայեղօրէն փախուստ կուտային որովհետեւ թշնամին դէպի արեւմտեան Արկոն կը յառաջանար և կը հասնէր...։

Ամէն տեսակ կառքեր՝ անվերջանալիօրէն կը յաջաջանային շարան շարան։

— Իրա՞ւ, բացագանչեց Ֆրէքանթիէն դէպի զօրավարը խոյանալով։ Բայց ի՞նչպէս կ'ըլլայ։ Երէկ ժամը 3ին մեռաւ էր կրկնօրինակը, իսկ [illegible] ձեռքը։

— Այո՛, այդ կրկնօրինակը անհետացած է...։ Ո՞ւր դրած էիք։

— Պատուհանի քովի առաջին դարակը։

— Պատուհանի քով... որ բաց էր երբ մենք մեկնեցանք։

— Այո՛, զօրավար։

— Եւ ժամը 4.30ին վերադարձաւ. չէ՞։

— Այո՛, զօրավար։

— Եւ. մինչեւ ութ աշխատեցանք։

— Սետոյ հոս իսկ ընթրեցինք զօրավար, անկէ վերջ օդային կազերը փառեցի, պատուհաններուն փեղկերը գոցեցի և ամբ մինակնիդ աշխատեցաք։

Դէպի պատուհանը ուղղուեցան։ բայցին։ Շուրջ 1,30 մէթր բարձրութեամբ՝ կը նայէր բուական ընդարձակ բակի մը վրայ որուն չորս նեանակութիւնն էր պատեալ։ ու ցանկապատերով գոցուած պարտէզ մը։ Ամրութիւնները կ'երեւային եռանէն։

— Հեյտ է, ըսաւ զօրավարը, հոս մտնել, թէեւ ամրութիւնները մանելը դիւրին չէ մեր պանակներուն պատճառաւ։

— Եւ. ժանէ՞ն կը կասկածիք, կասկածեց հարիւրապետը։

— Նարեկի մը նանդէպ մարդ միշտ կասկածոտ կ'ըլլայ։ Կանչեցէք զինքը։

Պահ մը վերջ՝ Ժան ներկայացաւ կատարեալ լրջութեամբ։ Զօրավարը չեչտակի ակնարկ մը ուղղեց անոր և ներքին ցնցում մը զգաց...։ Տղուն սև ու խոյզ աչքերը ուրիշ անգամ տեսածները կը յիշեցնէին...։

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՕԴԱՆԱՒԱՅԻՆ ՀԱՒԱՀԱԺՈՂՈՎ ՊՈՒՔՐԷՅԻ ՄԷՋ

Փարիզ.— Օդային նախարար պրն. Տիւմէսնիլ, վերադառնալով Պուքրէյի օդանաւային հաւաժողովէն, յայտարարեց իր գոհունակութիւնը օդային կանոնագրի նախայարներուն մինչև հաստատուած բարեկամական կապին համար։

ՊԱՊԱԿԱՆ ՆՈՒԻՐԱԿԸ ԵՏ ԿԱՆՉՈՒԵՑԱՒ

Մատրիտ.— Վատիկանը ետ կանչէց պապական նուիրակը գեր. Շէոտէլինի։

ՉԻՆ-ՃԱՓՈՆ ՎԷՃԸ

Ժընև.— Պրն. Պրիան պաշտօնապէս ստացաւ իր պաշտօնակիցներուն կողմէ անձնապէս բանակցելու Չինաստանի և Ճափոնի ներկայացուցիչներուն հետ։

Ուաշընկթըն.— Ճափոնի դեսպանը պրն. Սթիմսընի տեղեկացուց որ ճափոն ետ պիտի քաշէ ուժգնագործումի օգտնաւորը Մանչուրիայէն ինչպէս նաև իր զինուորները Եալով գետէն այս կողմը։

Թոքիո.— Դահլիճը որոշեց չհրաժարիլ Ազգերու Դաշնակցութեան խորհուրդէն։ Ան յայտարարեց պաշտօնապէս որ ճափոն ներկայ պիտի ըլլայ չինա-ճափոն վէճին վերաբերեալ Ազգերու Դաշնակցութեան խորհուրդի ժողովներուն վերապահելով սակայն իր կարծիքը Միացեալ Նահանգներու մէկ դիտողին ժընև ներկայութեան օրինականութեան մասին։

ՆԱԽԱՐԱՐԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊ ԻՐԱՔԻ ՄԷՋ

Պաղտատ.— Իրաքի գահլիճը հրաժարեցաւ։ Նոր գահլիճը կազմեց Զօր. Նուրի փաշա որ պահեց նախորդ հինգ նախարարները։

ՀԱՄԱԺՈՂՈՎ ՕՐԱՑՈՅՑԻ ԲԱՌԻՆ ՆՈՐՈԳՈՒՄԻՆ ՀԱՄԱՐ

Ժընև.— Օրացոյցի բառի նորոգումին համար տեղի ունեցեալ միջազգային հաւաժողովը լուծագուրեցաւ։

ԱԶԳԱԺՈՂՈՎԸ ՉԿՐՆԱՐ ԼՈՒԾԵԼ ՄԱՆՉՈՒՐԻՈՅ ՀԱՐՑԸ

Լոնտոն.— «Տէյլի Թէլէկրաֆ»ի Ժընևի թղթակիցը կը հրատարակէ տեսակցութիւն մը, զոր ունեցած է Ճափոնի պատուիրակին հետ։ Այս վերջինը յայտարարած է թէ Ճափոն իր զօրքերը պիտի չքաշէ Մանչուրիայէն, մինչև որ Ազգաժողովը չի յայտնի միջոց մը գտնել պաշտպանելու հաւասար Մանչուրիոյ մէջ գտնուող Ճափոն քաղաքացիները և անոնց իրաւունքները։ Ճափոնի բնակչութիւնը երթալով կը շատնայ Մանչուրիան անհրաժեշտ է որպէսզի Ճափոնցի գաղթականները կարողանան տեղաւորուիլ և թէ Ազգաժողովը պէտք է գիտնայ թէ Ճափոն չի կրնար այդ երկրամասէն ձեռք քաշել, իր զօրքերը պահէ հոն կամ ոչ։

Լոնտոն.— Թոքիոյէն եկած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ դահլիճը որոշած է իր զօրքերը չքաշել Մանչուրիայէն։ Ան իր այդ ընթացքը Քէլլոգի Ուխտին դէմ բռնաբարութիւն մը չի համարեր, տրուած ըլլալով որ Ճափոն պաշտօնապէս պատերազմ հռչակած չէ Չինաստանի դէմ։

Ժընև.— Ազգաժողովը Թոքիոյէն որոշ լուր մը չկրնալով առնել, Ծայրագոյն Արևելքի կացութեան մասին իր խորհրդակցութիւնները ուրիշ թուականի մը յետաձգեց։ Խորհուրդը պաշտօն յանձնեց Մ. Պրիանի շարունակել իր դիտումները եւ ձեռք բերուած արդիւնքը ծանուցանել իրենց։

Փարիզ.— Մ. Լաւալ շոգենաւին մէջէն անթելով կը բանակցի Մ. Պրիանի հետ՝ Մանչուրիոյ հարցին շուրջ, որուն մասին եւս Ուաշինկթընի մէջ խորհրդակցութիւն մը տեղի պիտի ունենայ։

ՊԵԼՃԻԳԱ ԻՐ ՈՍԿԻՆԵՐԸ ԵՏ ԿԸ ԲԱՇԷ

Նիւ-Եորք.— Եւէկ Պելճիքա կան Քոլլէ շոգենաւով Նիւ-Եորքէն 46 սնտուկ ձոյլ ոսկի զրկուեցաւ Պելճիգայի Ազգային Գանձարանին։ Այդ սնտուկները կը ներկայացնեն 3,800 քիլոգրամ ոսկի, այսինքն մօտաւորապէս 67 միլ. ֆրանք։

ՏՔԹ. Մ. Ս. ՏԱՔԷՍԵԱՆ

Նախկին ներքին բժիշկ ԹԱՂԱՊԵՏ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻՆ
Այժմ Միայն բժիշկ St. ELIE ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻՆ

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԵՐ
ՆԱՀԻՐ ՈՍՏԻԿԱՆԱՏԱՆ ԴՈՒՄԱՑ ԻՐ ՔԼԻՆԻՔԻ ՄԷՋ

Ամեն օր (Կէսօրէ առաջ 10 – 12
(Կէսօրէ վերջ 1 — 3

ԾԱՆ.— Հինգշաբթի եւ շաբաթ կէսօրէ վերջ ադամ հիւանդներուն ձրի։

Տօքթ. Խ. Գրիգորեան

Հիւանդ կ'ընդունի իր սեփական տան նոր դարմանատան մէջ, ամէն օր ժամը 8—6։

Նոր քլինիքի հասցէն.—

Հին դարմանատան մօտ, Նէհր գացող թրամվայի գծին վրայէն դէպի Դարանթինա դարձող մեծ ճանապարհ վրայ (Իպրահիմ փաշա փողոց) ձախ կողմը։

ՏՕՔԹ. ԳԵՈՐԳ ԿԷՐԿԷՐԵԱՆ

Վկայեալ Laurеat նախկին Interne եւ այժմ մնայուն ՄԱՆԱԳԷՏ բժիշկ Ֆրանսական հիւանդանոցի ՍՔԷՐ, ՔԹԹ, ԿՈՂՈՐԴԻ, ԱԿԱՆՋԻ և ԳԼԽՈՒ հիւանդութիւններու բաժնին։

Հիւանդ կ'ընդունի կէսօրէ վերջ ժամը 2—6
իր գրիքիին մէջ rue de Damas, No. 15
Հիւանդները ուղղակի հիւանդանոց կ'ընդունուին իր կողմէ տրուած մուտքի բաղոքով։
Աղքատ հիւանդներու ձրի դարմանում, ամէն օր կէսօրէ առաջ ժամը 10—12, հիւանդանոցի դարմանատան մէջ։

ՏՕՔԹ. ԼԵՒՈՆ ԵԷՆԻՔՕՄՇՈՒԵԱՆ

(Նախկին օեՖ տր Ֆիլիֆ Պէյրութի Ամերիկ. հիւանդանոցի)

Իր նոր դարմանատունը կը գտնուի Ալէնպի փողոց (նախկին Մասրատ), Լիբանանի Խորհրդարանի նորակառոյց պալատի ճիշդ դիմաց, երկրորդ յարկ։

Ընդունելութեան ժամեր.—
Կէսօրէ առաջ ժամը 9—12, կէսօրէ վերջ 2—6։
ԶՔՍԻՒՈՐՆԵՐՈՒՆ ՄԻՇՏ ԶՐԻ։

ՊԱՌՈՎ ԼԻՐԱՆԱՆ
- ԶԱՏԷԼԷ -
Հայկական վիճակ պանդոկը Զանգէի մէջ
ՄԱՔՈՒՐ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀԱՄԵՂ ԶԱՆ
ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ԱՆԿՈՂՈՒՄՆԵՐ ՀԱՄԱՐ ԴԷՒՍՈՒԹԻՒՆ
ՏՈՒՆ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ Ց. ՕՐԼԱՆԻՄԵԱՆ

ՏՔԹ. Բ. ԳՈՒԼԱԳԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ՝ ՆԵՐՔԻՆ, ՄՈՐԹԱՅԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ
ՎԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐԻԶԻ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑՆԵՐԷՆ

Կը դարմանի գիտական ամենավերջին միջոցներով, բոֆերու, սատմոխի, ադիֆներու լեարդի ամեն տեսակ հիւանդութիւններ։ Հին եւ նոր չիրամիզութիւնը իր բոլոր բարդութիւններով, ինչպէս նաեւ Ֆրանկախոս եւ մորթային հիւանդութիւններ։
Ատաղ, արմատական եւ բարեխիղճ դարմանում։
Հիւանդ կ'ընդունի ամեն օր, բացի կիրակի, իր նախկին դարմանատան մէջ, ժամը 8—12 եւ 2—6 ու մասնաւոր ժամադրութեամբ։
Երեքշաբթի օրերը, ժամը 2—5 վկայեալ ԱՂՔԱՏՆԵՐՈՒՆ ՁՐԻ
Ժորժ Հայեքս փողոց՝ թիւ 8

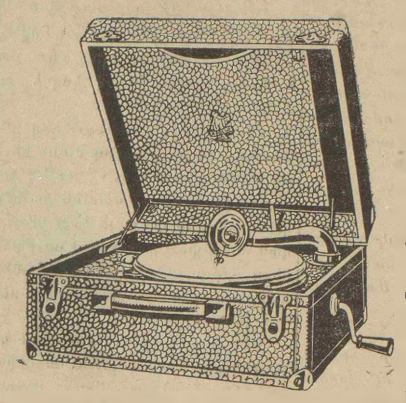

Տոկուն շինուածք Վայելուչ տեսք Հնչուն եւ բնական ձայն Ահա յատկանիշներ՝

ՈՐՈՆՑՈՎ ԿԸ ՁԱՆԱՐՈՇՈՒԻՆ

ԱՓՕԼԼՕ ՖՕՆՈՆԵՐԸ

Պատրաստուած վերջին կատարելագործեալ դրութեամբ, Սնգլ. ամենաճարի եւ ամենաամեծ ընկերութեան կողմէ

APOLLO · GRAMOPHONE Co. Ltd
(of London)

ԱՓՕԼԼՕ՝ ՖՕՆՕՆԵՐՈՒ ԹԷԳԱՒՈՐԸ !!!

Կատարեալ համոզում գոյացնելու համար անգամ մը այցելեցէք
MAISON APOLLO, Rue de la Poste, BEYROUTH
Փորպոգիֆ եւ ֆոնոս՝ ամեն ձեւի, սնվիճեալ տեսակ եւ առաւելագոյն ապրանքներ
դիւրամատչելի գին, վճարումի դիւրութիւն։
Ընդհ. ներկայացուցիչներ՝ Սիւրիոյ, Պալեստինի, Անդրյորդանանի, Միջագետքի եւ կիպրոսի.— ՍԻՆԱՆԵԱՆՆ ԵՂԲԱՐՔ
SINANIAN FRÈRES, Boîte Postale 642, BEYROUTH (Syrie)

ՕԹԷԼ ԱԼԷՆՊԻ
Hôtel ALLENBY

ԱԼԷՄՊԻ ՓՈՂՈՑ
ԹԷԼԷՖ. 262
ՀԵՌԱԳԻՐ HOTEL ALLENBY
Հայկական նոր օթէլ. անունին չափ փառաւոր, անբաղդատելիօրէն մարուր, շքեղ տեսարան, բոլոր սենեակները փողոցի ըլլայ, խնամուած սպասարկութիւն.

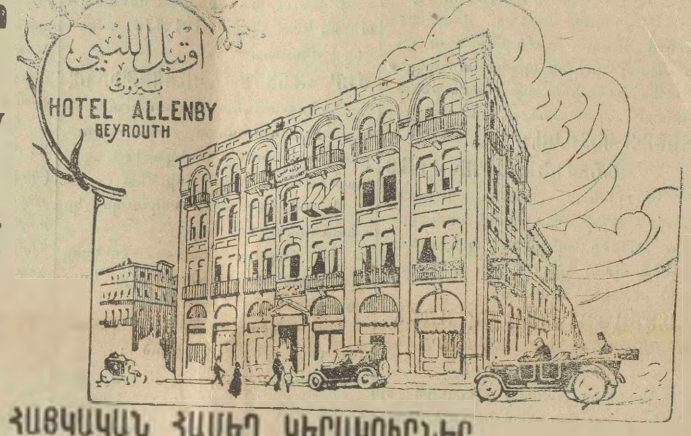

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ
ՇԱՏ ԴԻՒՐԱՍԱՍՏԱՆԵԼԻ ԳԻՆԵՐ ԴԻՍԵՑԷՔ ԵՒ ՊԻՏԻ ՀԱՄՈԶՈՒԹԻՒՆ
Տէր եւ տնօրէն՝ ՎԱՀԱՆ ՏԻՐԱՑՈՒԵԱՆ և Ժ. ԱԲԷԼԵԱՆ

ՏՊԱՐԱՆ ԱԶԴԱԿ

Ելեկտրաշարժ տպագրական մեծ եւ փոքր մեքենաներ եւ հայերէն, արաբերէն ու ֆրանսերէն ամէն տեսակ տառեր։

«Ազդակ»ի տպարանին մէջ կը տպուին «Ազդակ»էն զատ «Սեհ Իլ Ճէտիտ» արաբական 8 էջնոց մեծ օրաթերթը եւ երկու արաբերէն շաբաթաթերթերը՝ «Էլ Թէլրաֆ» եւ «Էլ Եաբպաղաթ»։

Տպագրական ամէն տեսակ գործերու համար ունի առանձին բաժին մը, բոլորովին նոր տառերով եւ մասնաւոր տպագրական գործիքներով։

ՍԱԿԱՐԱՆ ՊԷՅՐՈՒԹԻ
23 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1931

	Սուրիկ.
Եգիպտակ. Ցղնագրամ.	495
Անգլիկն. »	484
Ֆրանք »	125
Թրքական »	59
Պանք Օսմանսն	130
Իտալական Լիր 100	640
Ցուանական. Ցրտամի 100	150
Անգլկ. ոսկի	608
Ֆրանս. »	479
Օսման. »	551
Արծաթ մէջիտ	32
Գրէտի Ֆոնս. Ա.	
» Բ.	
» » Գ.	

Մէֆէրեան եղբարք Բիւ Ֆոշ
Թէլէֆ օճ՝ 5-19

Վիճակահանութեանց ընդհ. գործակալութիւն
Մ. ԿԱՊՐԱՇ ՊՕՐՍԱ Պ. Բ. 422 ՊԷՅՐՈՒԹ

Մօտերս կը սկսին հետեւեալ հինգամսեայ պետական հրաւակաւոր վիճակահանութիւնները, որոնք կ'ընծայեն շահելու ամենէն մեծ հաւանականութիւնը եւ բոլորն ալ կազմակերպուած են իրենց կառավարութիւններուն կողմէ։

ՏԱՆԶԻՄԱՐԳԱ (51րդ)։— Ա. թիրաժը կը սկսի 10 Նոյեմբերի։ 50,000 թիւ՝ 21,175ը շահող։— Կարելի է շահիլ մինչեւ տարի ՀԻՆԳ ՄԻԼԻՈՆ ժրֆ։
Ցամաքեր կ'արժեն՝ մեծի թիրաժի համար՝ Ս. գրս. 1,000 (լման ոսմս)։ Կայ նաեւ 1 Լս, Ֆառորդ եւ մէկ ութերորդ ոսմս։

ԱՒՍՏՐԻԱ (26րդ)։— Ս. թիրաժը կը սկսի 12 Նոյեմբերի։ 84,000 թիւ 42,000ը շահող։— Կարելի է շահիլ մինչեւ տարի ԵՐԵՔ ՄԻԼԻՈՆ ժրֆ։
Ցամաքեր կ'արժեն՝ մեծի թիրաժի համար՝ Ս. գրս. 1,000 (լման ոսմս)։ Կայ նաեւ կէս, Ֆառորդ եւ մէկ ութերորդ ոսմս։

ԵՈՒՆՍՕՍԼՕՎԻ (22րդ)։— Ս. թիրաժը կ'սկսի 19 Նոյեմբերի։ 100,000 թիւ 50,000ը շահող։— Կարելի է շահիլ մինչեւ տարի ՍԷԿՍ ՈՒ ԿԷՍ ՄԻԼԻՈՆ ժրֆ։
Ցամաքեր կ'արժեն՝ Ս. գրս. 600 (լման ոսմս)։ Կայ 1 նաեւ կէս. եւ Ֆառորդ

ԶԵԽՈՍԼՈՎԱԿԻԱ (26րդ)։— Ս. թիրաժը կը սկսի 25 Դեկտեմբերին։ 105,000 թիւ՝ 52,500 շահող։ Կարելի է շահիլ մինչեւ ԵՐԿՈՒ ՄԻԼԻՈՆ ժրֆ։
Ցամաքեր կ'արժեն՝ մէջտի թիրաժի համար՝ Ս. գրս. 600 (լման ոսմս)։ Կայ նաեւ կէս, Ֆառորդ եւ մէկ ութերորդ ոսմս։

*Բոլորին ըլլաններ և շահող թիւերու ցուցակները ձրի։ Վաճառորդներուն և մէկ ամբողջ աւելի տոմսակ գնողներուն մասնաւոր գին։— Ամիսը մինչև 250 ս. ղրշ.ի ապօպրանքներուն փոստի ծախք չի պահանջուիր։ Աւելի մանրամասնութեանց, ինչպէս և տոմսակ գնելու և շահածները դանձելու համար դիմել Վիճակահանութեանց Ընդհանուր Գործակալութեան (Մ. ԿԱՊՐԱՇ) ՊՕՐՍԱ—Պէյրութ (Բ. Բ. 422)։

Տղան չաղդուեցաւ պետին նայուածքէն։ Անոր հրամանին կը սպասէր։

— Ժան, գիտես որ Սամոնյո, Սիվրի, Վիլլէր, Ֆիւմիէր, Լա Պրայէ, Մուլէնվիլ Սթէնէյ և Անսրմոն օդէն ոմբակոծուեցան։

— Այո՛, զօրավարս։

Տղուն աչուըներուն մէջ կը փայլէր ատելութիւնը։

— Եւ կ'ըսուի թէ սպանուած է 100է աւելի զինուոր և քանի մը հոգի բնակչութենէն ու բազմաթիւ վիրաւոր կայ։

— Դիտեմ, զօրավարս։

Ժան կը զարհուրէր։

— Արդեօք հայրս ալ...

— Ոչ՛, տղա։ Սակայն քեզի ծանօթ է այս ըսած տեղերուս կարևորութիւնը։

— Կարևորութիւ՞նը... Պզտիկ գիւղեր են։

— Զղիացար։ Ըսէ ինծի, սակայն, թէ ի՞նչ ըրիր երէկ ժամը 3,30էն սկսեալ։

— Զօրավարս, թէյ պատրաստեցի, սպասարկեցի ձեր թէյին, յետոյ ծրար մը տարի բանակի քահանային, ուրիշ ծրար մը ելեմտական գրասենեակը եւ շատ մը նամակ փոստը։ Անմիջապէս որ վերադարձայ՝ օգնեցի ձեր սպասաւոր զինուորին ձիերը դարմանելու և ընթրեցինք։ Տուն վերադարձայ, պատուհանները բացի որ օդ առնէ տունը, և 9,30 կը քնանայի արդէն։

— Լաւ, գնա՛ ուրեմն... Աղէկ միաքս ինկաւ. հօրմէդ տեղեկութիւն ունի՞ս։

— Ո՛չ մէկ լուր, զօրավարս, ո՛չ մէկ լուր։

— Այնչափ շատ ժամանոգ մի՛ ըլլար։ Ո՛րչափ նամակ կորսուած է։

— Եւ ալ այդպէս կը խորհիս, սակայն հօրս բա-

նակը ճիշդ առաջին գծին վրայ կը գտնուէր։

Ժանի աչքերը կը լեցուէին։ Ծիգ ըրաւ ձայնին դողդողալը սրգիլելու, չնորհակալ եղաւ պետէն և իր կեղեցիկ աչքերը, լի երախտագիտութեամբ, համակրութեամբ և անձնուիրութեամբ, բարձրացուց դէպի ան։ Զօրավարը, անգամ մը ևս ներքին ցնցում մը զգաց իր ատորակարգեալին ակնարկին առջև...։ Ժան մեկնեցաւ այն տեղեն։

Բայց խնդիրը լուսաբանուած չէր։ Կարելի չէր ամբաստանել Ժանը։ Բացի ատէ՝ ոմբակոծումը առաւօտեան ժամը 7,30ին սկսած ըլլալով՝ բացայայտ էր թէ վաւերաթուղթը նախորդ օր գողցուած էր, ինչու որ զօրավարին գրասենեակը գոց էր մինչև առաւօտեան 6ը, որ ժամուն ինքը անձամբ հոն վերսկսած էր իր աշխատութիւնը, բանալով պատուհաններն և փեղկերը, օդ և լոյս առնելու համար։ Ուրեմն, գողութիւնը եղած էր նախորդ օր, ժամը 4ին և 4,30ին միջև, մէկուն կողմէ որուն ծանօթ էին կառավարիչին սովորութիւնները...։

ԳԼՈՒԽ Ը.

Վերափոխման տօնը տխուր անցաւ 1914ին, ինչպէս կարելի է ցնծութեան մէջ ըլլալ երբ թշնամին, ամէն գաշնագիր ոտքի տակ առնելով իր վայրի վոհմակներով կը խուժէ խելօք պզտիկ Պելճիգայէն ներս։ Այս վերջինս հեւալով թշնամին դէմ կը կանգնի և իւրովսանն կը դիմադրէ բախումին։ Եւ իր ամէն կարելին ընելէ վերջ կ'իյնայ, ու թշնամին կը ճեղքէ կանցնի մէջէն և մեր վրայ կը յարձակի։ Մեր արի զինուորները կը խոյանան դէպի ճակատ։ Թշնամին թիւով մեզ կը գերազանցէ։ Հարկ է նահանջել։

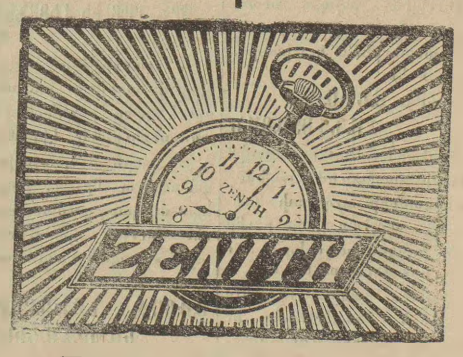

«Time is money»
Ժամանակը ոսկի է

ԶԷՆԻԹ ԺԱՄԱՑՈՒՑԸ ՇՆՈՐՀԻՒ ԻՐ ԱՄԵՆԱՃՇԳՐՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՃՇԴԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ

անգուգական յատկութիւններուն ձեզի դրամ կը տանեցնէ առանց դժուարութեան, կարելիութիւն տալով խնայելու ձեր ոսկիներն անգամ։

Ունինք ժամացոյցներու ամբողջ շարք, ոսկի, արծաթ եւ նիքել, կիներու եւ այրերու համար։

Կ'ԱՊԱՀՈՎՈՒԻՆ ՆԱԵԻ ԲՈԼՈՐ ՆՈՐՈԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ՝ ԱՄԵՆԱՆՊԱՏԱՒՈՐ ՊԱՏՄԱՆՆԵՐՈՎ.
Ընդհ. Ներկայացուցիչ՝ **ԽԱՉԱՏՈՒՐ ՇԱՀԻՆ** (Ֆօշ փողոց)
Վաճառատուն՝ Վէյկան փողոց, քաղաքապետարանի դուռն կից։

Կեանքի աղուրեան դէմ!

այլեւս ոչ ներկայացում ոչ նուագ անհանդէս նուագը ձեր տան մէջ։

ՕՏԷՕՆ

Սկաւառակի եւ ֆոնոֆիլայանի մարքան ձեզ այս կը մատուցէ քիչ դրամով ամէն գիշեր ընտիր նուագ լսելու հանոյքը։

Գնեցէք **ՕՏԷՕՆ** *ֆոնո մը*

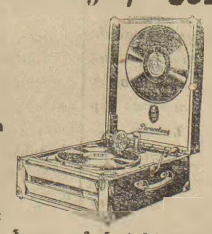

որմէ անկասկած պիտի հմայուիք եւ նշորհիւ այս հռչակաւոր մարքայի սկաւառակներուն շարունակական ժամանման, կրնաք ամէն իրիկուն, Ձեր տուներուն մէջ վայելել ամենամեծ նուագահանդէսները եւ նուագները, իրենց վերջին ստեղծագործութիւններով։

ՁԱՅԵՒս ոչ ներկայացում եւ ոչ ալ նուագահանդէս. այդ բոլորը ունենալ ձեր տան մէջ միակ միջոցն կեանքի սպուրեան դէմ իճնեցապատչան ելլու։